

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 22

Citation: Kierkegaard, Søren: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 22", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 22*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2005 , s. 65. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb14-txt-root.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 22

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

NB14:1

NB14:2

NB14:3

Texter til Fredags-Taler findes i NB¹³. Paa det rene Blad foran er angivet hvor, samt henviist til hvor de hidtil ikke afbenyttede Texter til Fredags Taler findes i Journalen NB¹², hvor igjen paa det rene Blad foran disses Pagina er angivet.

NB14:4

Et Ord af Thomas a Kempis som maaskee engang kunde bruges til et Motto, han siger om Paulus: derfor overgav han Alt til Gud, som kjender Alt, og forsvarede sig kun ved Taalmod og Ydmyghed Han forsvarede sig undertiden, at ei de Svage skulde forarges formedelst hans Taushed.

3^{die} Bog 36 Capitel § 2ell. i min lille Udgave p. 131.

NB14:5

#

Et Indfald.

Digterisk Forsøg for at vise Geniets Almagt.

Et Par Elskende er ulykkeligt blevet skilt saaledes ad, at Collisionen er religieus, og vel at mærke kun til for og kun forstaaet af Elskeren, der, forstaaer det som Guds Straf over sig, at han skal opgive denne Elskov. Selv næsten lidende til Fortvivlelse og til Vanvid, indseer han, at Pigen ubetinget vil gaae fra Forstanden hvis dette skal meddeles hende saaledes: at han, der ved at forlade hende, jo handler som en Skurk, dog er et godt Menneske, ja at det Hele er religieust – altsaa for at lindre hende Sagen forvandler han sig virkelig til en Skurk, det er en nedrig Skurkestreg af ham. – Af alle erotiske Collisioner er denne som man let vil see noget nær den muligst kvalfuldste.

Men hvad skeer. Efter en Deel Aars Forløb forklarer Forholdet sig saaledes, at han nu virkelig turde tilhøre hende – og hun er imidlertid blevet ham tro trods al hans Bedrag.

Forstaaelsens Øieblik er kommet. Dialektisk sees let, at dette Forstaaelses Øieblik noget nær er det mærkeligste der overhovedet lader sig tænke, just fordi der er en religieus Collision med, saa der aldeles ikke er Tale om Anger eller Deslige.

Pigen er ude af sig selv for Salighed.

Da siger han »er der nu Noget, Du ønsker, siig blot frem, hvad Du vil, ubetinget Du skal have det, jeg føler mig mægtig som en Gud.« hun svarer »o, nei, Intet ønsker jeg, Intet; naar jeg blot maa see Dig er jeg ubeskrivelig lykkelig.« »Ja det var en god Snak; nei, saaledes skal denne Høitidsdag ikke gaae ubemærket hen; siig Noget, siig hvad Du vil, noget Desperat Noget – hør, jeg har det, hvad synes Dig, vil Du, det, kunde det glæde Dig og bidrage til at forskønne denne vor Høitidsdag, saa vil jeg gaae ud og slaae Kongen en paa Øret« »O, men Kiere, Du er jo gaaet fra Forstanden, hvor kan Du nu falde paa Sligt.«

Imidlertid som sagt saa gjort. Han er forøvrigt kjendt af Kongen, endogsaa yndet af Kongen. Han iler ud til Slottet, forlanger en Audients; faaer den; træder ind; bukker allerunderdanigst, og idet Maj[e]stæten med hul[d]salig Mine nærmer sig – slaaer han ham en ordentlig en under Øret. Majestæten troer han er gaaet fra Forstanden, kalder paa Kamerherren, og befaler at skaffe ham bort. Han siger: blot eet Ord Deres Majestæt. Kongen (utaalmodigt og opbragt) nei, nei bring det Menneske bort, han er afsindig. Han: blot eet Ord Deres Majestæt, hør mig tale, o hør blot. De har det i Deres Magt at gjøre mig ulykkelig, det er det Mindste af det. Men hvis De ikke hører mig nu, vil de gaae Glip af en vittig og interessant Situation – og da Deres Majestæt er Kiender, ikke sandt, o, ikke sandt.« Kongen er formildet: »nu saa tal da; men ved vor kongelige Ære vee Dem, hvis De ikke tilfredstiller mig.« Han udbeder sig nu, at Kamerherren maa fjernes. Det skeer. Han træder derpaa dristig Kongen ind paa Livet. Uvilkaarligt viger Kongen eet Skridt tilbage, i Erindring om Ørefigenet. Han »Deres Majestæt behøver ikke at frygte; saa fast besluttet det var, at Deres Majestæt skulde have en under Øret, saa sikker kan De nu være.« Denne Replik sikke Bagvendthed bringer næsten Kongen til at smile, og nu begynder han at tale til Majestæten. Han fortæller hvorledes han har elsket denne Pige, han skildrer hendes Lidelser, sine næsten Vanvidets Qvaler – han rører Kongen til Taarer; han skildrer Forstaaelsens Salighed – og Kongen bliver saa bevæget, at han med Taarer omfavner ham.^a »Om jeg tilgiver Dem, o, min Ven, ganske, ganske; jeg takker Dem, De har bibragt mig eet af de meest ophøiede Aands-Indtryk jeg har oplevet.« »Nu vel da, saa endnu en Bøn.« »Den er forud bevilget, forlang hvad De vil, er De afsindig, saa har De ogsaa gjort mig afsindig.« »Vel; saa beder jeg Deres Majestæt øieblikkeligt at lade spænde for; jeg iler nu hen til hende og forbereder hende. Derpaa kommer Deres Majestæt selv og bevidner Sandheden, – og er Vidne til vor Salighed.« »Antaget.«

a Han fortæller hvorledes han, atter næsten afsindig for Salighed, kun fandt dette eneste Udtryk for sin Glæde: til hendes Ære og Priis at slaae Kongen en paa Øret.

Sligt er ikke umuligt. Spørg ingen Spidsborger derom, nei spørg Aladdin.

Forøvrigt kunde jeg have Lyst til at fremstille dette, for, fra et æsthetisk Standpunct, at belyse, hvor uendelig dumt det er, at recensere Christi Mirakler ene ved Tanken om den velgjørende Hensigt, ret

ligesom, Uendelighedens Magt der bryder alle Love og Skranker ikke var en – si placet – fornuftig Grund til Miraklet. Saaledes det Mirakel, der forvandler Vand til Viin ved et Bryllup.

NB14:6

#

Hvis en Araber i Ørkenen pludselig opdagede i sit Telt en Kilde, saa han altsaa bestandigt havde Kildevand i Overflod: hvor lykkelig vilde han ikke prise sig – saaledes ogsaa naar et Msk., der qua sandelig Væsen bestandigt er vendt ud ad, formenende at hans Lyksalighed ligger uden for ham, endelig bliver indadvendt, og opdager, at Kilden ligger i ham; endsige naar han opdager den Kilde, som er Guds-Forholdet.

#

NB14:7

#

Hvad der staaer i Galaterne 2: ved Loven er jeg død fra Loven, svarer ganske til den Fremstilling, jeg pleier at give af »Forbilledets« Forhold; »Forbilledet« skal fremstilles som Fordringen, og saa knuser det Dig. Da forvandler »Forbilledet« som jo er Xstus sig til noget Andet, til Naaden og Forbarmelsen, og just Han griber efter Dig for at understøtte Dig. Men saaledes er Du jo ved Forbilledet død fra Forbilledet

#

NB14:8

Skulde Skrifterne om min Forfatter-Virksomhed udgives af en Pseudonym, kunde det gøres saaledes.

[a] cfrp.41.

Mag.K.⁵ Forfatter-Virksomhed, opfattet af Forfatteren.

Digterisk Forsøg af A-O.

Forord.

Som i en mathematisk Ligning der opgives Eet og søges et Andet, saaledes med dette digteriske Forsøg. Opgivet er: 1) samtlige Forfatter-Virksomhedens Skrifter, hvilke jeg paa det nøiagtigste har gjort mig bekjendt [med] 2) Mag. K^s personlige Existeren, paa hvilken jeg tidligt nøie har været opmærksom, og hvilken jeg kjender, det tør jeg sige, saa fuldstændigt som det overhovedet er muligt for Trediemand. Det der søges er: en Forfatter-Personlighed, en Inderlighedens Eenhed svarende til den opgivne Forfatter-Virksomhed.

At en saadan Forfatter-Virksomhed som den opgivne, der overalt tenderer til Personlighed, til definitiv Fuldendelse fordrer, at Forfatteren selv anbringes med sluttende, forstaaer jeg. Dog forekommer det mig, at det, dialektisk, egentligen er umuligt for Mag. K. selv at gjøre det, da han ved selv at gjøre det, dialektisk sprænger hele Forfatter-Virksomhedens dialectiske Structur.

Jeg har nu vovet dette digteriske Forsøg. Forfatteren taler selv i første Person; men man erindre vel, at denne Forf. ikke er Mag. K, men min Digtning.

Hr. Mag. maa jeg vel gjøre en Undskyldning, at jeg saaledes vover, saa at sige, lige for Næsen af ham, digterisk at opfatte ham, eller at digte ham. Mere heller ikke end at gjøre ham denne Undskyldning. Thi forresten har jeg digterisk aldeles emanciperet mig fra ham. Ja selv om saa var, at han vilde erklære, at min Opfattelse var factisk usand paa noget enkelt Punct: deraf følger jo ikke, at den er digterisk usand. Slutningen kunde jo ogsaa vendes om: ergo har Mag. K. ikke svaret til eller realiseret hvad der vilde være det digterisk Rigtige.

A-O.

Denne Forvandling eller poetiske Meddelelse er categorisk aldeles rigtig, svarende til Alt, hvad jeg i sin Tid har forstaaet og som findes optegnet vistnok i Journalen NB¹¹ ell. NB¹²: 1) at jeg væsentligen er en Digter 2) at Forfatterskabet er min egen Opdragelse 3) at jeg er lutter Reflexion, altsaa altid baglænds stillet 4) at jeg er en Poeniterende, og forsaavidt jeg ikke aldeles hensynsløs kan tale derom, kan jeg heller ikke tale om hvad dertil svarer: Guds-Forholdets Inderlighed. 5) at jeg er kommet til min Grændse; at den Vending med den nye Pseudonym. (Anti-Cl.) og nu denne Pseudonym er - o, jeg tør gjerne forundre mig over denne Sindrihed, der dog ikke er min - er det dialektisk absolut consequente Udtryk for, at jeg har naaet min Grændse, at mig forundtes ogsaa den

ubegribelige Lykke: ganske at forstaae min Grændse, at tænke min Grændse med. O, hvorledes skulde jeg nogensinde noksom kunne takke Styrelsen!

Ellers digtes der saaledes, at der tillyves et Mere; her digtes der saaledes, at der bortlyves Noget: at det nemlig er factisk Virkeligt det Hele.

Men jeg er ingen Apostel ell. Deslige. Og giver jeg her den ligefremme Meddelelse, nytter det ikke med alle Restrictioner o: s: v:.

Nei, men atter her forunderlige Consequents – Gud veed, den er ikke min Opfindelse, jeg havde mindst drømt om den fra Begyndelsen af. – atter Omvendtheden, som Alt mit Liv er: at digte betyder her at bortlyve et Mere, ved at blive Digt bliver det een Toneart lavere end det Virkelige.

Saaledes skal der trykkes paa Samtiden. Det bliver et reent Aands-Tryk.

For mig staaer saa det Eenfoldige tilbage: ganske simpelt at tage en Embedstilling, og nu har jeg Læren om Synden og Naaden.

Vil Nogen spørge mig ligefrem om Forfatter-Virksomheden, maa jeg sige: det kan jeg ikke ligefrem, thi Vanskeligheden er, at den er min egen Opdragelse, og at jeg dog selv er autor.

Jeg træder saaledes ganske eenfoldigt frem som det Eenfoldige; men jeg gjør ikke dette Skridt med hele Forfatterskabets Fart, hvorved det Hele vilde blive indenfor det Interessante. Forfatterskabet er ved den indirecte Meddelelses svælgende Dyb skilt fra mig: den er ikke min, den tilhører en Høiere.

Forresten frygtelige Grændse-Fægtning, som her er leveret! Det var en Digter-Existents^b, der paa et hængende Haar havde svinget forkeert ind i Virkeligheden. Men blot at tænke paa denne Conflicts dialektiske Vanskeligheder: mig synes man kan næsten blive en Olding blot ved at betænke, at et Hoved har kunnet udholde det.

b AnmFornemligmed Hensyn til at jeg har haft Formue, og altsaa været uforsøgt i den Art Virkelighed, samt levet ødselt hvilket dog igjen hænger sammen med min Productivitet og dens digteriske Impetus; der har nok været Mening og Tanke i denne Ødselhed men meest digterisk.

NB14:9

#

Det er en smuk Distinction af Luther, naar han siger: der staaer ikke i Evangeliet »Din Haand skal ikke ihjelslaae« men »Du skal ikke ihjelslaae« og deraf viser, at Tanken, Sindet er det Afgjørende.

NB14:10

#

Hele Forfatterskabets Betydning

er en Gjøren-opmærksom paa det Christelige.

Det er ikke paa mig der skal gjøres opmærksom; og dog er det Personlighed der skal gjøres opmærksom paa, ell. paa Personligheds Betydning som afgjørende for det Christelige. Min Personlighed er derfor vel ogsaa benyttet, men bestandigt for i det afgjørende Øieblik at vise ud over mig: jeg er det ikke.

Det at gjøre opmærksom det er at sætte det Christelige i et Muligheds Forhold til Menneskene, for at vise dem, hvor langt vi alle ere fra at være Christne.

NB14:11

#

Her seer man ganske simpelt, hvor bedragersk det er med en Embedsstilling og Levebrød, naar al Xstds Forkyndelse indskrænkes til Saadanne. Mangen Præst forkynder jo Xstds Fordringer i lige saa høi[e] Toner som jeg; de tale om at den Christne, den sande Christen han er ikke som Nicodemus, han er ikke som hiin rige Yngling, nei den sande Xsten giver Alt til de Fattige – og det gjør slet intet Indtryk, naar Præsten siger det, medens der bliver Allarm i Leiren, naar jeg siger det, og hvorfor? fordi i det ene Tilfælde er det jo hans Levebrød, Embede o: s: v:, derfor lægges der ingen Vægt paa hvad han siger, ell. at han siger [det]; medens just det, at jeg er en Privatiserende lægger Vægt paa, at jeg siger det.

[a] Og det Curieuse ved mit Livs Vanskelighed til Forskjel fra en Præsts i Almindelighed er dette. En Præst er oftest i den Vanskelighed, at hans eget Liv aldeles Intet udtrykker af det, han prædiker. Min Vanskelighed er just, at mit Liv paa adskillige Punkter er existentielt saa langt ude, at blot jeg sætter Forklaringen til, slaaer Samtiden til, og gjør mig til en Slags Apostel. Mit Bedrag er derfor her som allevegne det: at jeg gjør mig til Mindre end hvad jeg, menneskelig, kunde anslaae mig for.

NB14:12

#

Den nye Pseudonym Anti-Climacus.

At hele den Produktivitet der hedder *Indøvelse i Christendom*, var digterisk det var da forstaaet fra første Øieblik af, at der maatte af yderste Flid passes paa, at jeg ikke kom til at forvexle mig med en Analogie til en Apostel. Overhovedet har da min Hypochondrie ogsaa spillet med i alt det Senere; thi om end unegteligt Sagen er blevet klarere, saa var det dog forstaaet saaledes fra Begyndelsen.

Da Skriftet » *kommer hid alle I som arbeide* o: s: v.« blev skrevet stod der strax paa Titelbladet: digterisk Forsøg – uden Myndighed; til Inderliggjørelse i Christendom. Og saa stod der mit Navn. Og saaledes ogsaa med de andre.

Men alt i Tidens Løb blev det mig klart (her er især Journalen NB¹¹ ell. NB¹² men snarest NB¹¹ at conferere) at der maatte om muligt et endnu stærkere Udtryk for, at det var digterisk – og at det var bedst det blev en ny Pseudonym. Det var blevet mig klart. Imidlertid vilde jeg dog see nogen Tid an, i hvilken jeg leed meget, bestandigt forløftende mig paa den hele Produktivitet og plaget af den fixe og fortvivlede Idee med eet eneste Spring at sætte det Hele ind i Literaturen og saa springe til Side og forsvinde, Noget jeg vel i Grunden forstod, ikke lod sig gjøre, men som dog fængslede min Phantasie, saa jeg ikke ret vilde slippe den Mulighed, medens det blev mig tydeligere og tydeligere, at skulde jeg have Luft, da maatte der splittes ad.

Saa besluttede jeg endeligen, at lægge den hele Productivitet hen – at søge Embede; og saa naar det var gjort, da lidt efter lidt at udgive det Færdige i smaa Portioner.

Jeg gik saa til Madvig og Mynster traf Ingen af dem; og da jeg var blevet paa anden Maade berørt af stærke Indtryk i modsat Retning, saa ansaae jeg det for et Vink af Styrelsen, at jeg var ifærd med at gribe feil, at jeg just skulle vove Alt. Nu kom Reactionen. Jeg skrev da til Bogtrykkeriet og bestilte Sættere og at »der skulde sættes Fart i«. Jeg modtager Beskeed fra Bogtrykkeriet, at Alt var færdigt, og om de maatte faae Manuscript. Just som det var skeet, faaer jeg at vide, at Etatsraad Olsen var død. Det gjorde et stærkt Indtryk paa mig; var det blevet mig bekjendt, før jeg skrev til Bogtrykkeriet, havde det givet Anledning til Udsættelse. Men nu, efter saa tidt at have været paa Nippet, frygtelig overanstrengt som jeg var, frygtede jeg, at det vilde blive min Lammelse, hvis jeg nu, efterat have gjort Skridtet, gik tilbage.

Jeg var meget anstrengt, og sov lidt uroligt, og derfaldt mig besynderligt nok et Ord paa, som vilde jeg selv styrte mig i Undergang.

Om Morgenen tog jeg Sagen igjen frem. Handles maatte der, saaledes forstod jeg det. Da besluttede jeg, ganske at henstille Sagen til Gud: at sende det første Manuscript (*Sygdommen til Døden*) i Bogtrykkeriet, uden at sige det Mindste om, hvorvidt der skulde trykkes mere. Jeg vilde nu lade Virkeligheden prøve mig; det var muligt, at det Hele kunde blive trykt, og det var muligt, at der kunde svinges af.

Da blev det mig klart, under Spændingen, at det skulde være pseudonymt, hvad jeg tidligt havde forstaaet, men udsat at realisere, fordi det kunde gjøres hvert Øieblik.

Midt under Sætningen blev der Vrøvl med Reitzel, hvorover jeg blev yderst utaalmodig. Endnu engang vaagnede den Tanke hos mig, at tage hele

Manuscriptet tilbage, at henlægge det, og vente endnu engang, om jeg ikke skulde lade Alt trykke paa een Gang, og uden Pseudonymitet, thi endnu var Pseudonymiteten ikke sat, da Titelblad ikke var trykt, hvilket der var oprindeligen givet Ordre til, at det, mod min Sædvane, skulde trykkes sidst. Jeg gik til Bogtrykkeriet. Det var for sildigt. Det meste var allerede saa godt som udsat.

Saa blev Pseudonymen sat paa. Saaledes maa man hjælpes og hjælpe sig, hvor det er saa vanskeligt at handle.

#

NB14:13

#

Hvor det Ord dog er betegnende i christelig Forstand: at blive ædrue. Hvor sjældent fandtes der vel En, der blev saaledes ædrue, at han forstod (dette taget i Betydning af at gjøre derefter) at den mindste virkelige Fornegtelse er meget større i christelig Forstand end den eminenteste Aand[s] dristigste Foretagende selv i Retning af Christendommens Udbredelse o: D.

Sagen er, vi kunne dog ikke ret danne os en Forestilling om Guds Ophøiethed. Vi komme bestandigt stikkende med vor æsthetiske Quantiteten, det Forbausende, det Store, det Vidtvirkende o: s: v: Medens Gud just er saaledes uendelig ophøiet, at det Eneste han seer paa, er det Ethiske.

NB14:14

#

At en Enkelt har haft Ret mod »Mængden«, ja det er seet; men at han [har] faaet Ret, det er ikke seet.

#

NB14:15

#

Slut Dig til det Bestaaende, vær som de Andre, hvorfor vil Du være indbildsk, og bilde Dig ind at være forskjellig fra eller mere end Andre o: s: v: o: s: v:.

Det er nu godt nok, og jeg billiger ganske den Tale i en vis Forstand. Men der have jo dog været Extraordinaire til, hvorledes bleve de det? Ja, det er egl. en grusom Operation. Som oftest er det vist nok gaaet saaledes til. Fra tidligste Tid og paa høist ulykkelig Maade have de lidende følt deres Forskjellighed fra Andre; grusomt har den Tale lydt for dem: hvorfor vil Du ikke være som de Andre, omtrent som hvis det sagde[s] til Sara i Tobiaë Bog »hvorfor gifter Du Dig ikke som de Andre« (cfr » Frygt og Bæven«). Altsaa ved Lidelser og Qvaler ere de forhindrede i at blive som Andre – og saa har maaskee langt om længe denne deres Forskjellighed igjen forklaret sig til den udmærkede Forskjellighed.

#

NB14:16

#

Deri laae Middelalderens Vildfarelse, at ansee Armod, ugift Stand o: s: v: for Noget, der i og for sig kunde behage Gud. Sligt har aldrig været Xstds. Mening. Xstd. har anbefalet Armod ugift Stand o: s: v: for at Mskene ved at have saa lidet som muligt med Endeligheden at skaffe, kunde desto bedre tjene Sandheden. Og det er da vel klart nok, at en Mand der kan leve af Rødder, en ugift Mand o: s: v: baade har mere Tid og mere hensynsløst kan tjene Sandhed.

Men man har fundet det nemmest at afvise denne hele Sag, ved at lade som var Middelalderens Vildfarelse Xstdommens Lære.

NB14:17

#

Om Anfægtelse

[a] Om Anfægtelse.

Just fordi det Xstlige i strengere Forstand paa mange Maader forholder sig som det Omvendte til det almindelige Msklige: christelig Kjerlighed msklig talt er som Grusomhed^b, Medlidenhed en høiere Art Strengthed og saa dog igjen Medlidenhed men at her er en saadan dialektisk Mellembestemmelse, da ell. det Christelige og det ligefrem Msklige løber ud paa Eet: just fordi dette er saaledes, saa er Anfægtelsens Rædsel den, at idet Msk. føler sig svag, kommer han selv omvendt tilbage i det blot Msklige, og det bliver ikke langtfra, at det er ham som maatte han angre just det i afgjørende Forstand mere Christelige, som var det Grusomhed slet og ret, Strengthed slet og ret, Stolthed slet og ret o: s: v:.

b og saa dog igjen Kjerlighed

Saaledes har Gud den Xstne i sin Magt. Anfægtelsens Skole er en frygtelig Skole. Anfægtelsen kan ogsaa yttre sig saaledes, at det er som skulde man angre liig en Synd, at man overhovedet har vovet sig saa langt ud, at man overhovedet kom i Berøring med Anfægtelse. Thi Den, der ikke i afgjørende Forstand indlader sig med Gud er eo ipso fri for Anfægtelse. I det svage Øieblik er det da, som var det at vove sig saa langt ud som var det Stolthed. Og Stolthed skal man jo angre. Og dog er det just Xstd, at man afgjørende skal indlade sig med Gud.

Frygtelig er Anfægtelse. Dog skylder jeg Sandheden at bevidne, at der dog bestandigt ulmer i den en Anelse om en høiere og saligere Forstaaelse. Det er næsten som den Lidelse at have et Ord paa Munden som man ikke kan faae udsagt. Man aner Saligheden – men indtilvidere udtrykker den sig kun i den rædsomste Qval.

#

NB14:18

#

I Grunden vil Mskene hellere have en Sværmer, der siger sig selv at være Idealet (ham kan man da enten stadse med eller snart skille sig af med ham, sigende, og med Rette: han vil jo være Xstus) end en redelig Stræbende, der ydmyg ikke siger sig selv at være mere end en Digter, og tilstaaer, hvor uendelig langt han selv er tilbage. Ham kan Samtiden ikke saa strax eller ikke saa snart blive færdig med; han kan blive Samtidens stadige Uro.

NB14:19

#

Den nye Pseudonym (Anti-Cl.)

At der er en Pseudonym er det qualitative Udtryk for, at det er Digter-Meddelelse, at det ikke er mig, der taler, men en Anden, at der lige saa godt tales til mig som til Andre; det er som en Aand der taler, medens jeg jo faaer Uleiligheden af at være Udgiver. Det som han har at sige er Noget, som vi Msker helst vil have slaaet i Glemme. Men høres maa det dog. Ikke som om nu Enhver skulde gjøre det, eller Saligheden gjøres afhængig deraf, om jeg gjør det, o, nei. Jeg erkjender jo, at mit Liv hell. ikke udtrykker dette; men jeg ydmyger mig derunder, jeg betragter det som en Indulgents, og mit Liv har Uroen.

I Forhold til ethisk-religios Meddelelse (altsaa i Retning af at fremstille Idealitetens Fordring – hvilket er forskjellig fra Naaden og hvad dertil hører, forskjelligt derfra ☺: just ved Strengheden strammende til at man føler Trangen til Naaden, uden dog at faae Lov at tage den forfængelig) har jeg ikke Lov til at meddele mere saaledes at jeg er den Talende altsaa i min egen faktiske første Person, ikke mere end saa langt som mit Liv eksistentielt dog nogenlunde svarer dertil. Stiller jeg Fordringen høiere, skal jeg udtrykke, at denne Fremstilling er et Digterisk. At jeg saa fremstiller det, er ganske rigtigt; thi maaskee kan det bevæge en Anden til at stræbe videre, og selv skal jeg bestemme mig som en Stræbende i Forhold dertil, deri forskjellig fra en Digter i Almdl., der jo aldeles ikke falder paa selv at stræbe i Forhold til den Idealitet, han fremstiller.

Det der forøvrigt her er saa rædsomt, er, at Idealitetens Fordringer fremstilles af Mennesker, hvem det ikke i fjerneste Maade falder paa eller ind, om deres Liv udtrykker det, eller at deres Liv slet ikke udtrykker det. At jeg her har været opmærksom, viser, at jeg kalder det et Digterisk – om jeg end stræber.

At Meddelelsen er digterisk kan enten udtrykkes saaledes, at den Talende i egen Person siger: dette er Digter-Meddelelse, det vil sige, Det, jeg siger, er ikke Digterisk, thi Det, jeg siger, er just Sandheden; men det, at jeg siger det, er det Digteriske; eller qua Forf. kan han gjøre det ved Hjælp af Pseudonymer, som jeg nu første Gang har gjort det, for at gjøre Sagen ret klar.

Men Forskjellen mellem en saadan Taler, Forf: – og en Digter i Almdl, er at Taleren og Forf. selv bestemmer sig Stræbende i Forhold til det Meddeelte.

Og denne hele Distinction med det om Digter-Meddelelse forholder sig atter igjen til det Christeliges Grund-Categorie, at Xstd er Existents-Meddelelse, og ikke som man meningsløst og uchristeligt har gjort Xstd til Lære, saa Spørgsmaalet blot er som i Forhold til en Lære er min Fremstilling af Læren sand, den sande, ell. ikke. som fE af Platos Philosophie. Nei Spørgsmaalet er: udtrykker mit eget Liv det Meddeelte ell. ikke. Saa langt mit Liv udtrykker det Meddeelte er jeg Lærer; hvor dette ikke er Tilfældet har jeg at tilføie: det, jeg siger, er vel sandt, men det er Digterisk, at jeg siger det, altsaa det er Digter-Meddelelse, hvilken dog har sin Betydning baade for at holde mig selv vaagen og stræbende, og for om muligt at fremskynde Andre.

I Skriftet N° 1 (» *Kommer hid Alle I, som arbeide og ere besværede*) er den qualitative Strenghed den i een Forstand, christeligt, usande (fordi den næsten ene er metaphysisk) Sætning: at Xstus kom til Verden fordi han var det Absolute, ikke af menneskelig Medlidenhed ell. noget andet hvorfor; til hvilken

Sætning svarer det absolute: Du skal. Christeligt gjælder det imidlertid fra den anden Side: Xstus kom til Verden: for at frelse Verden, af Kjerlighed; det at Han ligesom maatte sprænge Verden, det at det, msklig talt, blev, msklig talt, en uhyre Lidelse at slutte sig til Ham, er rigtignok fordi Han var det Absolute; men Glæden over at det var for at frelse Han kom, maa ganske overvinde al denne Lidelse. – Disse to Sætninger (Han kom fordi Han var det Absolute; og Han kom af Kjerlighed for at frelse Verden) er Differentsten mellem, om Xstd. forkyndes i »Loven« eller i »Naaden.«

I Skriftet N° 2 (» *Salig Den, som ikke forarges*) er den qualitative Strengthed: den Nødvendighed, hvori Forargelse bliver sat sammen med alt det Christelige.

I Skriftet N° 3 (*Fra Høiheden vil Han drage Alle til sig*) er den qualitative Strengthed: den Nødvendighed, hvori Fornedrelse bliver sat til det at være Xsten, at enhver sand Xsten ubetinget er fornedret i denne Verden.

NB14:20

#

Samtiden var streng mod mig. Jeg var imidlertid vant til at søge og finde min Trøst i det Christelige. Jo mere man saaledes forbittrede mig mit Liv, desto mindre kunde det naturligviis hjælpe sig ved det almdl. Præstepræk. Jeg maatte søge dybere – og fandt ogsaa, Gud være lovet, Saligheden dybere og dybere. Men herved blev ogsaa min Fremstilling af det Christelige strengere og strengere; thi jo dybere Trøst, jo større Strengthed. Har jeg nu været for streng – hvis er saa Skylden? sandeligen ikke min. Jeg havde aldrig drømt om, at skulle blive saa streng, jeg der var Medlidenhed og Sympathie. Men ved Strengheden lærte man mig at fordybe mig mere i det Christelige – og nu slog Strengheden tilbage paa de Medlevende.

Tillige har jeg oprindeligen gjemt i mig en dyb Tvivl, saa dyb, som neppe nogen Samtidig her. Det var min Tanke, at skjule den, i al Stilhed at see selv at komme paa det Rene derom, men aldrig at meddele, hvad jeg maatte indsee, kun vilde forstyrre, ængste, urolige. Hvad skete? Ved den Mishandling, jeg har lidt, er ogsaa paa enkelte Punkter denne min Tvivl kommet frem. Sandeligen aldrig meddeelt som Tvivl, nei, forsaavidt den er meddeelt, er altid kun saa meget meddeelt, som jeg har overvundet ved en seierrig Tro. Men alligevel er Spørgsmaalet, om det Hele alligevel ikke er blevet for høit. Hvis det er skeet, saa seer [man] atter her Frugten af en dum Samtids Mishandling mod Den, der i Egenskab af Forf., i Sandhed var en Velgjører. Det er saa rask at spille op med et Msk – og saa skrige ak og vee, naar pludselig Sagen er blevet dem for streng.

Imidlertid haaber jeg til Gud, at det ikke er skeet; der er jo bestandigt en høiere Magt, der har vaaget over mig, og al min egen Styren er dog kun en Spøg

NB14:21

#

Vi alle tænke os i Grunden Gud for mild, som en gammel Mand, man snakker sig til Rette med. Sandeligen kom lidt længere ud, der hvor Saligheden vistnok er uendelig større – men hvor ogsaa Strengheden er en anden. Tænk Dig en af hine Østens almægtige Herskere – og see en af Tjenerne, den fornemste, nærme sig ham: hvilket Udtryk for Underkastelse! Og dog er dette kun et Billede. Men, som sagt, der længere ude – naar man saa med Forfærdelse, maaskee endog først bagefter, mener paa et Punkt at have paadraget sig hans Unaade (ak selv om det maaskee blot er Angestens Misforstaaelse, saa man netop ikke har grebet feil): da er det En, som vilde Gud ikke mere see til En i 70,000 Aar. 70,000 Aar! O, for ham er det dog kun 7 Dage; men det stakkels uselige Msk, der forsmægter i Frygt og Bæven! Og dog dog, at saa dog denne frygtelige Hersker, at han er min Fader, ja min Fader; at jeg, naar jeg forundret gaaer i den lyse Nat og betragter Stjernerne, at jeg saa tør sige: alt Det er min Faders!

NB14:22

#

Man har gjort Xstd. for meget om til en Trøst, glemt, at den er en Fordring. Vee, de slappe Talere! Følgen deraf er, at det kommer desto frygteligere til at gaee ud over Den, der igjen skal forkynde Xstd.

NB14:23

#

I Forhold til Idealitetens Fordring kan det være rigtigt at fremstille den høiere end man selv eksistentielt er, naar man da vel at mærke gjør Tilstaaelsen sig selv betræffende; her kan det være rigtigt; thi man skal jo udtrykke: Stræben. Men i Forhold til »Naaden« vilde det være Nonsens, om En forkyndte Naaden for Andre, og negtede, at den var for ham. Thi Naaden forholder sig til en Modtagen, forholder sig ikke til min Værdighed, men til min Uværdighed; jeg kan ganske ugeneret tale om Naaden, thi derved taler jeg tillige indirecte om min egen Uværdighed.

NB14:24

#

At Jesus Christus døde for mine Synder, udtrykker vistnok, hvor stor Naaden er, men tillige, hvor store mine Synder ere, hvor uendelig langt jeg er fra Gud, at han kun paa det Vilkaar vil indlade sig med mig. Man kan derfor sige: dette er Majestæts-^aUdtrykket for Guds Majestæt, at for at jeg skal turde henvende mig til ham, saa han vil indlade sig med mig, krævedes et saadant Offer, en saadan Mellembestemmelse. Forsoningen i denne dybeste Forstand kunde derfor »Mennesket« ikke opfinde; thi

a eller Respekts-

intet Msk kunde ved sig selv tænke saa ophøiet om Guds Ophøiethed. Kun Gud selv veed, hvor uendelig ophøiet han er. Og da er det det Mærkelige, at just som Gud vil udtrykke sin Nedladdenhed, udtrykker han tillige indirecte sin uendelige Ophøiethed. Jeg er villig til at lade mig forlige med Mskene siger han (hvilken Nedladdenhed!) paa det Vilkaar, at min Søn lader sig offre for Eder – hvilken uendelig Ophøiethedens Afstand, naar det er det eneste Vilkaar!

NB14:25

#

I Almindelighed tale »Præsterne« sjældent om »Martyrerne«; men skulde de tale, maatte de, consequent med deres øvrige Præk, engang imellem til Advarsel fremstille Exempler paa Saadanne, som »ved at læse i den farlige Bog, det N: T: endte med at gjøre sig selv ulykkelige« ɔ: de bleve Martyrer. Og menneskelig talt maa man jo ogsaa sige, at Ingen gjør sig selv saa ulykkelig som en Martyr for Sandheden.

NB14:26

#

Saa meget er vist, den Præstetale, der smægtende ønsker at være samtidig med Xstus, den skal vel faae en Ende. Min Formel bliver her: redelig vil jeg være; jeg vil tilstaae, havde jeg været samtidig med Dig, saa havde jeg vel ogsaa forraadt Dig. Dette er forresten allerede udtrykt i en af Fredags-Talerne i første Samling.

#

NB14:27

Udgivelsen af Skrifterne om min Forfatter-Virksomhed pseudonymt.

[a] cfr. p.10.

Men det gjøres da ikke fornødent at udgive dem pseudonymt, er end ikke rigtigt, forsaavidt Sagen ikke bliver eenfoldig nok.

Den Categorie: at jeg selv er Den, som er blevet opdragen, at det Hele er min Opdragelse er afgjørende nok.

Den første Tanke at udgive alle Skrifterne (dem som nu ere blevne pseudonyme med) i mit Navn og i eet Bind med Skrifterne om min Forfatter-Virksomhed var endog uklar (som den var utaalmodig) fordi Skrifterne om min Forf-Virksomhed kun gaaer til Fredags-Talerne

i » *christelige Taler*«, altsaa ingen Opfattelse meddeelte om hele den nye Productivitet, der var indeholdt i samme Bind.

Nei. Den nye Pseudonym, Anti-Cl:, - der tillige i Retning af det Dialektiske indeholder en ny dialektisk Indsats, som skal indfries ved opbyggelig Tale om »Naaden« - afgiver »Standsningen«. Og indenfor Standsningen ligger saa Meddelelsen om Forfatter-Virksomheden.

NB14:28

#

Om mig selv

Den Tanke med eet eneste Spring at sætte hele Productiviteten ind i mit Navn altsaa med den størst mulige impetus, og saa springe tilbage, uden engang selv ret at vide hvorhen, uden at ville respectere de Consequentser, som jeg ved et saadant Skridt androg, paa anden Maade, end ved selv at ville leve skjult: var da en reen desperat Utaalmodighed.

Min Opgave har aldrig været at sprænge det Bestaaende, men bestandigt at indaande det Inderlighed.

Allerede fra det første af, havde jeg da forresten selv seet det Forkeerte deri, men det fristede momentviis min Phantasie og forholdt sig til en Digter-Utaalmodighed.

Vanskelig har min Opgave altid være[t]. I Retning af en fræk Videnskab, en fræk Dannelse o: s: v:, der vil gaae videre end Xstd, skruer jeg Idealitetens Fordringer saa høit - og paa samme Tid har jeg jo ogsaa et stort Ansvar som jeg har den meest levende Sympathie for den menige Mand, Qvinder o: s: v:, at jeg ikke ængster dem.

I det Hele taget er og bør Qvinden være et Correctiv i at forkynde det ethisk-Religieuse. Man skal ikke gjøre det strengt for Mænd, og have en anden Sort for Qvinder, men man skal i at gjøre det strengt respectere Qvinden som ogsaa en Instants og temperere ved Hjælp deraf. Og for den Sags Skyld, kan maaskee en Qvinde, just fordi hun har færre Tanker men ogsaa færre halve Tanker end Manden, og saa mere Følelse, Phantasie, Lidenskab, maaskee kan hun løfte Byrden nok saa godt.

#

NB14:29

#

Jeg har i en anden Journal gjort opmærksom paa den Forskjel: at medens man i verdslig Stigen bestandig ønsker og higer at stige endnu eet Trin høiere, er det Modsatte Tilfældet i Forhold til gudelig Stigen, at der beder den Kaldede for sig for hvert Trin han skal høiere, da han vel forstaaer, hvorledes, msklig talt, Lidelsen bliver større og større.

Deraf kommer det ogsaa at det er Formlen i hine Kaldedes Liv, at naar det sidste Løb skal gøres, det sidste Trin naaes, saa er det gjerne ved Hjælp af Fortrydelse over at have villet trække sig tilbage. Saaledes med Apostelen Peders Fornegtelse. Er der et Trin som er et Msk. for høit og som skal naaes: dette er ogsaa de sidste Kræfter et Msk. har Fortrydelse [over] at have villet svige.

#

NB14:30

#

Det Religieuse bør ordentligviis holdes lige saa mildt som strengt. Hersker vil Gud være; men i Form af Naade, Indrømmelse o: s: v: vil han tage saa forsigtigt og omhyggeligt paa En som det er muligt. At lide skal være som en Glæde, en Æressag; man kommer og beder for Lov hos Gud – og siger Gud: ja vel min lille Ven.^[a]

[a] Deraf følger naturligviis ikke, at man ikke kan være en Lidende. Tværtimod man kan endogsaa være en i dybeste Forstand ubeskriveligt Lidende, have ogsaa sin Pæl i Kjødet, men desuagtet kan man, antagende, at denne Lidelse nu engang ikke kan borttages, finde Glæden i at faae Lov til saaledes at virke at leve for en Idee.

Anderledes med »Apostelen« han tvinges.

Overhovedet forstaaer jeg atter her, hvorfor det er saa vigtigt at jeg holder mig tilbage, og af al Magt forhindrer min Forvexling med noget a la en Apostel: just fordi jeg kan afgive et Punkt hvorfra man dog nogenlunde kan øine en Apostels Qualification. Men hvilken Forvirring hvis jeg selv forskyldte Forvexlingen.

Charakteristisk er det dog ogsaa for mig, at Socrates har gjort saa dybt et Indtryk paa mig.

Noget Socratisk har jeg, det kan man sige.

Indirecte Meddelelse var min Naturbestemmelse. Just ved hvad jeg har oplevet, hvad jeg gennemgik og gjennemtænkte ifior Sommer angaaende ligefrem Meddelelse, har jeg afsat en ligefrem Meddelelse (det

om min Forfatter-Virksomhed, med Kategorien: det Hele er min Opdragelse) og tillige vundet en dybere Forstaaelse af indirecte Meddelelse, den nye Pseudonymitet.

Der er noget mig saa uforklarlig Lykkeligt i den Modsætning Climacus: Anti-Cl., jeg gjenkjender saa ganske mig selv og mit Væsen deri, saa hvis en Anden havde opfundet det vilde jeg troe, han havde beluret mit Væsen. – Fortjenesten er ikke min; thi jeg har ikke oprindeligt tænkt derpaa.

#

NB14:31

#

Categorien for min Virksomhed er: at gjøre Mskene opmærksomme paa det Christelige; men derfor hedder det bestandig: jeg er det ikke, thi ellers er Forvirringen der. Min Opgave er, at faae Msk. i Sandhedens Forstand bedragne ind under det Religieuses Forpligtelse, hvilken de have afkastet; men Myndighed har jeg ikke; istedetfor Myndighed bruger jeg lige det Modsatte, jeg siger: det Hele er min Opdragelse. Dette er igjen en ægte socratisk Opfindelse. Som han var den Uvidende, saa er det: istedetfor at være Læreren at være selv Den, der bliver opdragen.

NB14:32

#

Religieust at naae »Virkelighed« er: ikke dækket af en Læres Objektivitet om den Troende i Almdl. hvad han gjør, ikke dækket ved en Embedsstillings Objektivitet udenvidere at sætte sit personlige Guds-Forhold lige lukt ind i Virkeligheden, ikke at tale noget om hvorledes den Troende henfører Alt til Gud, men sige: jeg har i denne Sag beraadført mig med Gud og handler i Tillid til Gud; ikke at sige: den Troende troer det og det, men jeg troer det og det, og i Kraft af denne min Tro handler jeg i dette ganske concrete Tilfælde.

Saa er Virkeligheden naaet, saa kan Gud komme til, saa er Forhexelsen løst, saa er Sandsebedragene sprængte, Gud kan komme til at communicere med Virkeligheden.

NB14:33

#

Naaden.

[a] Naaden.

Sagen er Naaden er ikke saaledes en fix og færdig Bestemmelse een Gang for alle; man behøver atter Naade i Forhold til Naaden. Tænk et Msk, ham tilsiges Naaden, alle hans Synders naadefulde Forladelse, Guds Forbarmelse – godt, men imorgen er der atter en Dag, og i overmorgen og maaskee skal han leve i 50 Aar. Nu kommer Vanskeligheden, benytter han da nu fra det Øieblik af i ethvert Øieblik Naaden værdig. Ak, nei. Saa behøves der atter Naade i Forholdet til Naaden.

Det Letteste er at døe, Vanskeligheden er at leve. I Naaden er Alt intensivt fortættet – Dødens Situation er igjen et Moment. Men naar jeg skal til at leve, saa bliver den uendelige Afgjørelse igjen dialektisk som i dette Forhold: at der behøves Naade i Forhold til Naaden.

Det vil sige Livet er en Stræben.

#

NB14:34

#

Ogsaa dette hørte da med til min Opgave: at fremstille det Christelige saa høit, at jeg dømmes mig selv – og da, ganske consequent, ogsaa selv gjøre det.

[a] Angaaende Forordet til »Indøvelse i Xstd.«

Dette er skeet i det oprindelige Forord til *Indøvelse i Xstd.* Dette oprindelige Forord er ogsaa det rigtige, et Udkast til et andet der ligger paa en Lap Papir ved »*Indøvelse i Christendom*« er ikke at bruge.

[b] Anordningen af Forordene i *Indøvelse i Christendom*. Skriftet N° 1 beholder det oprindelige Forord. Til Skriftet N° 2 og N° 3 bliver følgende Forord, og at aftrykke i hvert især.

Forord. I dette Skrift er Fordringen til det at være Xsten tvunget saa høit, at den dømmes mit Liv, ikke at være et saadant, om jeg end stræber. Derfor er det en Pseudonym, der taler. Men siges fremstilles, høres bør det jo dog, der bør, christeligt, ikke slaaes af paa Fordringen, istedetfor at gjøre Indrømmelse og Tilstaaelse sig selv betræffende. Siges bør det; og jeg forstaaer det som sagt alene til mig – at jeg maatte holdes i Stræben. S. K.

Altsaa det skete i hiint Forord. Det er tillige Mildheden. Pseudonymen er Strengheden; han dømmes – hvem? mig, Udgiveren. Dog dette vedgaaer jeg selv i Forordet.

Rigtigt! Her gjenkjender jeg igjen mit Væsen. Der er en fjern Medlyden af Ironiens Veemod. Og ironisk er Modsætningen tillige til de Opvakes almindlige Adfærd,

[c] cfr55 i denne Journal. m:

der dømmes Alle, kun ikke sig selv, medens her Ingen dømmes uden mig selv. – Det er Aandsfægtning.

NB14:35

#

Dersom jeg, istedetfor i Charakter at protestere Publikum og sætte: den Enkelte, havde doceret, talet, skrevet Noget om »den Enkelte« til Publikum: ja, saa var det gaaet i Folk.

Der seer man Forskjellen paa den ethiske Reduplication og paa at docere. Den ethiske Reduplication forvandler til Handlen; kræver derfor et Offer. Docerende siger man tilsyneladende det Samme – og gjør Lykke.

#

NB14:36

#

Forholdet: Mulighed – Virkelighed

Bestemtere kan det dog ikke udtrykkes, hvilken uendelig Forskjel der er mell. at forstaae Noget i Mulighed og at forstaae det Samme i Virkelighed. Man tænke sig Apostlene! Disse vare dog vel saa redeligt og oprigtigt villende som muligt. Xstus har forudsagt dem, hvad der skal skee – forudsagt det, for at de ikke skulde forarges. Og da det saa bliver Virkelighed saa forarges de alligevel.

[a] cfr. p. 55 n:

Sagen er den. Naar jeg forstaaer Noget i Mulighed, saa bliver jeg væsentligen uforandret, bliver i det Gamle, og benytter min Phantasie; naar det bliver Virkelighed, saa er det mig der forandres, og nu er det Spørgsmaalet, om jeg kan bevare mig selv. I Forhold til at forstaae i Mulighed gjælder det, at jeg har at anstrenge al min Phantasie; i Forhold til at forstaae det Samme i Virkelighed, er jeg fritagen for enhver Anstrengelse i Henseende til min Phantasie; det er lagt mig nær nok, kun altfor nær; det har ligesom slugt mig, og Spørgsmaalet er nu, om jeg kan redde mig selv ud deraf.

NB14:37

#

Som det i Forholdet til Forsynet og Styrelsenell. rettere i Forholdet til hvad den gjør, næsten bestandig

kun er som en Spøg det hvad jeg gjør: om jeg er Keiser ell. skærer Svovelstikker o: s: v: – saaledes ogsaa i Forhold til Forsoningen. Xsti Forsoning, Hans Lidelse og Død er Alt, og forvandler det Smule jeg gjør næsten til Spøg: enten jeg reformerer hele Verden ell. jeg som Tjenestekarl passer mit Arbeide: det er lige eens; thi Xsti Forsoning er uendelig Alt.

#

NB14:38

Om » Sygdommen til Døden«

[a] Om Sygdommen til Døden.

Maaskee burde der dog have været, som paatænkt var, en lille bitte Efterskrift af Udgiveren, fE:

Udgiverens Efterskrift.

Denne Bog er som af en Læge; jeg, Udgiveren, er ikke Lægen, jeg er en af de Syge.

Det var som sagt paatænkt; der ligger ogsaa i Pulten de forskjellige Udkast til en saadan Efterskrift fra den Tid af. Men Sagen var, den Gang förstod jeg endnu ikke selv saa dybt som jeg nu gjør Betydningen af den nye Pseudonym. Og dernæst (som ogsaa er bemærket i Journalen fra den Tid da *Sygdommen til Døden* blev trykket) jeg frygtede, at det skulde blive misforstaaet paa forskjellig Maade, som var jeg selv blevet bange og vilde trække mig udenfor o: D.

Nu forstaaer jeg det ganske, at der i Forholdet til den nye Pseudonym Anti-Cl. stadig skal et saadant Udgiver-Forord, hvor jeg siger: jeg er en Stræbende.

Der skal paa en Maade dømmes i Xstheden – aber saaledes, at det er mig der bliver dømt.

[b] cfrp.50 i denne Journal.

Dette er, om man saa vil en Art Heroisme, som svarer til mit Væsen, en Eenhed af Strenghed og Mildhed.

NB14:39

#

Mulighed og Virkelighed cfrp.52.

Vi græde Alle naar Præsten prædiker om at forlige sig med sin Uven. Og see, i Virkeligheden betragtes det at søge Forliget som en Frækhed. Saaledes betragtede Etatsraad Olsen det »som en uhørt Frækhed«, hvorover han blev rasende opbragt eller var det, da han kom hjem.

NB14:40

#

De 10 Spedalske.

Dette Evangelium ell. rettere den Maade, paa hvilken der i Almdl. prædikkes over dette Evangelium, viser igjen, hvor lidet man egl. opfatter det Christelige nærværende, opmærksom paa Situationen.

Man taler saa ganske i Almdl. om Utaknemlighed; man glemmer det særlige, at de ved at takke Xstus, jo udsatte sig for at lide Forhaanelse for hans Skyld, man glemmer, at Præsterne (til hvem de henvendte sig efter Xsti Ord) naturligviis har gjort Alt for i Guds Navn at forhindre dem i at være taknemlige mod Xstus.

Overhovedet kunde jeg næsten fristes til at betragte det som en Prøve, Xstus sætter dem paa, at han siger: gaaer hen til Præsterne og beteer Eder for dem; thi vidste han jo nok, at Præsterne vilde snakke dem Alt for for at forhindre dem i at takke Xstus, gjøre det til en Forbrydelse mod Gud, en Ugudelighed.

NB14:41

#

Luthers Lære om Troen

[a] Luthers Lære om Troen, eller Luther som point de vüe, og min Forstaaelse af mig selv.

svarer egl. til den Forvandling, der foregaaer naar man bliver Mand og ikke mere er Yngling; hans Lære om Troen er Manddommens Religieusitet.

Som Yngling er det En dog som var det muligt at naae Idealet, naar man blot redeligt af yderste Evne stræbte; der er et barnlig, om jeg saa tør sige, Lige-Forhold mellem mig og Forbilledet, naar jeg blot af yderste Evne vil. Her ligger Middelalderens Sandhed. Den troede saa fromt paa, at naae det ved virkelig at give Alt til de Fattige, ved at gaae i Kloster o: s: v:.

Men Manddommens Religieusitet er en Potens høiere, og just derfor kjendelig paa, at den føler sig et Stadium længere borte fra Idealet.

Altsom Individet udvikles, bliver Gud ham uendeligere og uendeligere, føler han sig længere og længere borte fra Gud.

Læren om Forbilledet kan saa ikke mere ligefrem indtage den første Plads. Først kommer saa Troen, Xstus som Gave. Idealet bliver saa uendelig ophøiet, at al min Stræben forvandler sig for mig selv til et afsindigt Intet, hvis det skulde være for at ligne det, eller til en Slags gudfrygtig Spøg, om jeg end redeligt stræber.

Dette udtrykkes ved: at jeg hviler ene og alene i Troen. Ynglingen mærker ikke, hvor uhyre Opgaven er, han begynder frisk væk, og i den fromme Illusion, at det skal nok lykkes ham. Den Ældre fatter uendelig dybt Afstanden mellem sig og Idealet – og nu maa »Troen« først gaae imellem, som det, hvori han egl. hviler, Troen, at der er gjort Fyldest, Troen, at jeg frelses ved Troen alene.

Saaledes har Luther fuldeste Ret, er et Vendepunkt i Religieusitetens Udvikling.

Men Misvisningen i vore Tidens Religieusitet er, at man saa i den Grad gjør Troen til en Inderlighed, at den egl. reent gaaer ud, at Livet faaer Lov til mir nichts og Dir nichts at gestalte sig reent verdsligt, og at man istedetfor Troen substituerer en Forsikkring om Troen.

Saaledes har jeg tildeels tidligere forstaaet min Stilling ved at forstaae Luther, men nu forstaaer jeg det først fuldere. Ogsaa jeg har været en Yngling, og det var mig som var Idealet En dog nærmere, indtil jeg i dybeste Forstand blev ydmyget under Idealet – og nu maatte Læren om »Naaden« ret vise sig for mig. Ret har jeg derimod havt og har jeg i al min Polemik mod hele det moderne Spilfægterier.

Som det enkelte Msk, saaledes behøver Slægten ogsaa Repetitioner, ell. Repetenter, for at bevare Continuerlighed. Genierne ere egl. saadanne Repetenter. De udvikles langt langsommere end andre Msker, gennemløbe virkelig de verdenshistorisk tilbagelagte Grund-Existens-Former. Just deri ligger deres Betydning som Correctiver. Medens Genierne prophetisk udvise det Tilkommende, gjøre de det just ved Hjælp af en dybere Erindring af det Tilbagelagte. Al Udvikling er vel ikke Tilbagegang men en Gaaen tilbage, og dette er Primitivitet.

Ynglingens Alvor er flux, bona fide at begynde paa at ville ligne Idealet; Den Ældres Alvor er først at sætte Troen imellem som Respekts-Udtrykket for den qualitative Forskjel mell. al hans Stræben og Idealet. Det Moderne er Spilfægterier ved Hjælp af at forvandle Troen til en fingeret Inderlighed.

#

Xsti Forhold til den Troende som Forsoneren tænker jeg mig i een Forstand saaledes. Som naar en Ældre i Forhold til Børn siger: nu skal jeg sørge for Alt, vær I blot ganske rolige, og troe paa mig – og han da bliver vred naar Børnene nu istedetfor at være glade og lade ham sørge, selv ville sørge: saaledes mener jeg, at Xstus qua Forsoner vredes, naar den Troende paa nogen Maade selv vil have travlt med at gjøre Fyldest for sin Synd. Nei! Forsoningen er det Afgjørende. Saa kommer paa den anden Side deraf, just af Glæde over Forsoningen, en redelig Stræben, som man dog vel at mærke selv næsten forstaaer som en Spøg, hvor redelig og alvorlig den end er, som en Spøg, hvis den skulde paa nogen Maade være Fyldestgjørelse.

Det er ikke paa nogen Maade Mske[t]s Stræben, der bringer Forsoningen, men det er Glæden over Forsoningen, over at der er gjort Fyldest, det er den Glæde, som frembringer en redelig Stræben. Omtrent som naar Luther siger: det er ikke de gode Gjerninger, der gjør den gode Mand, men den gode Mand, der gjør gode Gjerninger ∴ Manden er det Habituelle, det som er mere end alle enkelte Handlinger. Og den gode Mand bliver man jo, efter Luther, ved Troen. Altsaa først Troen. Det er ikke ved et dydigt Levnet, gode Gjerninger o: D:, at man naaer Troen. Nei, det er Troen, der gjør, at man gjør i Sandhed gode Gjerninger.

NB14:43

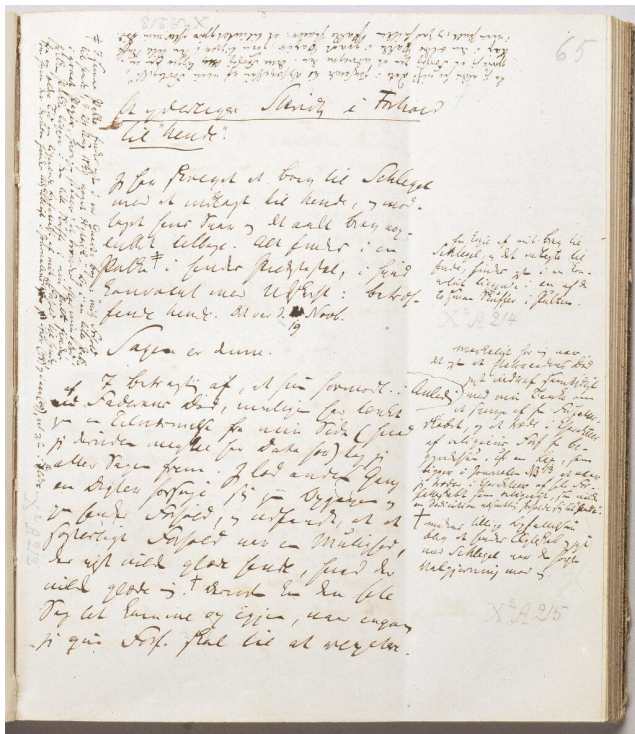
#

Til den Passus (i Talen » *Ypperstepræsten*« Hebr. IV): at Guld er Dyd, at Magt er Ret, at Mængde er Sandhed kunde have været tilføiet: at Udfaldet er Dommen. Det er en Kategorie af samme Art som de andre.

#

NB14:44

[a] Da jeg aldrig har vidst Datoi Henseende til Ophævelsen af min Forlovelse, gjorde jeg et Forsøg paa at udregne den. Dette Forsøg ligger paa en Lap i den ældre Pakke i graat Papir, som ligger i den lille Skuffe i min Pult, og paa hvilken Pakke staaer: at tilintetgjøre efter min Død.

11. Journalen NB14, s. 65, begyndelsen af optegnelsen NB14:44 med fire marginaltilføjelser
Et yderligere Skridt i Forhold til »hende«.

Jeg har skrevet et Brev til Schlegel med et indlagt til hende, og modtaget hans Svar og det andet Brev uoplukket tilbage. Alt findes i en Pakke^b i hendes Piedestal, i hviid Convolut med Udskrift: betræffende hende. Det var d. 19 Novb.

Sagen er denne.

I Betragtning af, at hun formodl. i Anledning af Faderens Død, muligens har tænkt paa en Tilnærmelse fra min Side (hvad jeg desuden maaskee har Data for) tog jeg atter Sagen frem. Jeg lod anden Gang en Digter forsøge sig paa Opgaven og paa hendes Forhold, og udfandt, at et søsterligt Forhold var en Mulighed, der vist vilde glæde hende, hvad der vilde glæde mig.^e Desuden kan den hele Sag let komme op igjen, naar engang jeg qua Forf. skal til at repetere. Min Collision var en religieus. Bedraget med en Skurk var i faueur af hende. Forløbet sig har hun dog ved sine fortvivlede Udsagn om sin Elskov om at ville døe,

b En Copie af mit Brev til Schlegel, og det vedlagte til hende, findes ogsaa i en Convolut liggende i en af de to smaa Skuffer i Pulten.

[c] I samme Pakke findes ogsaa i en Quart-Bog: »mit Forhold til hende, d. 24 Aug. 1849 noget digterisk.« Og i en lille Pakke i graat Papir, hvorpaa staaer »at brændes efter min Død,« hvilken Pakke ligger i den lille Skuffe i min Pult findes fra en ældre Tid en lignende Opfattelse af mit Forhold til hende, om hvem der desuden findes Adskilligt i Journalerne fra ifior (48) og iaar (49), vel ogsaa i ældre.

[d] Mærkeligt for mig var det ogsaa at Etatsraadens Død just indtraf samtidigt med min Tanke om at svinge af fra Forfatterskabet, og at træde i Charakter af religieus Forf fra Begyndelsen. cfr en Lap, som ligger i Journalen NB¹³, at naar jeg træder i Charakter af hele Forfatterskabet som religieus, saa vilde en Dedication væsentlig forholde sig til »hende«.

e medens tillige Opfattelsen blev at hendes Ægteskab og just med Schlegel var den høieste Velgjerning mod mig.

[f] Ja, et stort Ansvar har hun dog ogsaa mod mig ved sin Misbrug af religieus Besværgelser; hendes Ansvar er det jo ogsaa i en vis Forstand, at hun ved en fortvivlet Hensynsløshed drev Sagen saa høit, efterat den paa en for mig ydmyg nok Maade var afgjort: et Ansvar, der egl. først bliver tydeligt ved saa at være forlovet saa kort Tid efter.

sine religiøse Besværgelser o: s: v: hun som nu er gift – og jeg ugift. – Jeg hengav mig til denne Opfattelse; der vil desangaaende findes Optegnelser i Journalen NB¹².

Saa handlede jeg. Det, der bestemte mig i afgjørende Forstand var.

[g] Havde det ladet sig gjøre, saa vilde Forligelsen med »hende« være indtruffet samtidigt med de tre Taler (*Ypperstepræsten, Tolderen, Synderinden*), der i Forordet – for Repetitionens Skyld af hele Forfatterskabet – indeholder Gjentagelsen af Forordet til de *to opbgl. Taler 1843*, det Skrift, jeg veed, hun har læst i sin Tid.

1) Et heelt Liv er dog maaskee for stor en Maalestok for en Kvinde. Det kan tilfredsstille mig at bevare hele min Hengivenhed for hende, at lade min Forfatter-Existent blive en Glands over hendes Navn o: s: v: – men hvad kan det egl. hjælpe hende, naar hun eller jeg først skulde være døde; og hvad bryder en Kvinde sig egl. om historisk Navnkundighed. En saadan Trofasthed er jo næsten grusom, hun stod sig jo bedre ved at jeg var lidt mindre trofast, men at det kom hende til Gode i levende Live.

2) Jeg frygtede, at det skulde være Stolthed af mig, der holdt mig tilbage fra at handle, at jeg ikke vilde udsætte mig for Ubehageligheder i den Retning. Vel, saa turde jeg ikke lade være at handle. I Henseende til at henvende mig til Hende, veed jeg, at det at lade det være, ikke kan være min Stolthed; thi i det Forhold er jeg kun altfor sikker. Nei det pirrelige var jo egl. Schlegel. Altsaa jeg henvendte mig til ham, og han benyttede jo ogsaa Leiligheden til en moralsk Declamation.

Nu er det gjort. Gud skee Lov, at jeg har gjort det. I en senere Tid vilde det dog maaskee være faldet mig ind: Du burde have gjort det, og saa var det bag efter. – Nu aander

Forøvrigt er det umuligt at gjøre Noget. Jeg tør ikke bruge min Personlighed. Personligt at nærme mig hende – blot hun hører min Stemme, risikerer jeg, at hun forstaaer min Tilnærmelse paa den meest urigtige Maade, inden jeg faaer gjort hende begribeligt, hvad jeg vil.

Sagen er nu afgjort. Thi fast staaer det – uden Schlegels Samtykke ikke eet Ord. Og han har erklæret sig saa definitivt som muligt. Det bliver hans Sag.

[h] Og naturligviis ikke eet Ord til hende om at vinde Schlegel for min Idee. Nei aldrig! At respektere et Ægteskab det forstaaer jeg. Den Mulighed jeg havde opfundet for hende, og glædet mig til at fryde hende med, forskjønnende hendes Ægteskab – og kun Gud veed, om jeg ikke havde fordret for meget af mig selv ved saaledes at ødsle mig – den skulde være en Foræring af Schlegel til hende. Havde han forstaaet mig, havde han troet mig, saa var jeg blevet næsten et Tjenende i hans Haand. – Men nu er Sagen egl. afgjort. Og aldrig har jeg den Sag betræffende følt mig saa let og glad og fri, saa ganske igjen mig selv, som just efter dette opoffrende Skridt; thi jeg forstaaer nu, at jeg har Guds Samtykke til at slippe hende og skaane mig selv^a d. 21 Novbr.

a kun opfyldende hendes sidste Bøn: »stundom at mindes hende«, og saaledes bevarende hende Historien og Evigheden imøde.

NB14:45

#

At forkynde Loven er forfærdeligt; thi gjøres det tilgavns og i Sandhed gaaer det altid værst ud over En selv, Den, som staaer nærmest, rammes altid eftertrykkeligst, og man maa være strengest mod sig selv. At forkynde Naaden er glædeligt.

NB14:46

#

Det er en god Distinction af Luther (i Prædiken om Enkens Søn fra Nain): Evangeliet lærer os ikke hvad vi skal gjøre, men hvorfra vi skulle tage Kraften til at gjøre, hvad vi skal gjøre.

Imidlertid kommer saa jo dog Læren om Forbilledet igjen. Der slaaes jo ikke af fE paa Selvfornegtelsen, nei, men af Evangeliet lærer jeg at troe, at Gud og Xstus hjælper mig til Selvfornegtelsen.

Egl. er »Naaden« forholdende sig til Sættelsen af Timelighed og Evighed, som Msket er. Naar et Legeme dreies altfor hurtigt

omkring, saa kan der fremkomme Selvantændelse.
Saaledes ogsaa naar Evigheden og Idealitetens
Fordring i et Nu styrter ind paa et Msk. og kræver sig
af ham: saa maa han fortvivle gaae fra Forstanden o:
s: v: I en saadan Tilstand maatte han raabe til Gud:
giv Tid, giv Tid.

Og dette er Naaden - Naadens Tid, hedder
Timeligheden jo derfor.

I Evigheden kan der egl. ikke være Tale om Naade.
Men Timelighed er jo just i een Forstand Qvalen - og
dog gudeligt er den Naadens Tid.

Troen, som forholder sig til og griber Naaden, gaaer
frelsende imellem. I Troen er Hvilen.

Troen, forholder sig til Naaden, og see nu indtræder
lige det Modsatte: nu er der i een Forstand slet Intet
at haste efter - det er jo Alt gjort. Her ligger
Forsoningen, Fyldestgjørelsen.

Kun saaledes kan et stakkels Msk. holdes i Stræben.
For at faae Mod til at stræbe, maa han hvile i den
salige Forvisning, at Alt allerede er afgjort, at han har
seiret - i Troen og ved Troen.

Saa begynder han at stræbe; men bestandigt er
Troen, forholdende sig til Naaden, flux til Rede med at
styrke ham til taalmodigt at stræbe, bestandigt
givende Tid, Naadens Tid.

O, men har en msklig Fader ell. Moder allerede Møje
nok for at lempe sig efter sit Barn, - hvilket
Taalmodighedens Underværk, for Gud i Himlene eller
naar man er Gud i Himlen at have Taalmodighed med
et Mskes - Stræben!

NB14:47

#

Det er dog saare anstrengende, at staae paa denne
discrimen: at forstaae og fornemme at noget
Overordentligt er En forundt, og saa forstaae, at i det
Øieblik det skal sættes ind i Virkeligheden er det en
Linie som et Haarsbred, der afgjør om det skal faae
det ligefremme Udtryk for det Overordl., at blive det
Beundrede, eller det omvendte Udtryk at blive
forstødt af Tiden.

[a] Noget Andet er det jo, naar den Umiddelbare,
der fornemmer i sig noget Overordentligt, dristigt
vover, fuldt forvisset om, at kun eet Udfald er
muligt: at seire. Og see, det Modsatte skeer, det
vil sige, han kommer vel til at seire, men
aandeligt, hvilket er at ligge under. Dette er
noget ganske Andet; thi han var ikke dialektisk,
forstod ikke forud, at det Overordentlige er
dialektisk, at det er en lille Streg om at gjøre om
det Overordentlige maaskee er saa
overordentligt, at dets adæquate Udtryk er at
ligge under, at ansees som Galskab o: s: v:.

Jo høiere man er oppe desto nærmere vise disse
Modsætninger [sig], som slet ikke vise sig i Forhold til
saadanne almdl. Foretagender, der ligge indenfor
Sandsynlighed.

Og nu at holde ud med samme Ligelighed at arbeide

for det Samme, medens man vovelviis seer det modsatte Udfalds Mulighed. Dog heri ligger just Øvelsen, hvorved Sindet vendes bort fra Udfaldet og bliver vendt mod Gud i Lydighed mod ham.

NB14:48

#

Et smukt Vers, som jeg læser i Baaders *Fermenta*, 5 Hefte p. 54.

Durch der Welt Noth

Und der Welt Spott

Bringt Dich Dein Gott

Aus der Welt Koth!

NB14:49

#

»Naaden« tages i Almdlighed som en død Afgjørelse een Gang for alle, istedetfor at den skal forholde sig til en Stræben, da den er, for at erindre om et Ord af Baader, et Forskud. Men dette med en Stræben er altid saa vanskeligt, og den letteste Situation for det Christelige er i en vis Forstand Døden, just fordi saa er der ikke mere Tale om en Stræben. For Røveren paa Korset var det ogsaa i een Forstand Lettelsen, at der ikke var Tale om nogen Stræben.

NB14:50

#

At Naaden er gratis finder ganske rigtigt sit Udtryk i: *det nye Testament*. En Arving har ingen, ikke den fjerneste Fortjeneste, Alt er Arveladerens Velgjerning mod ham.

Betragter man nu Sagen reent udvortes, saa altsaa Arvingen har Lov at skalte og valte med Arven, som han vil: saa er den hele Sag taget forfængelig. I Aandens Forhold – hvor da jo Arven ikke er noget Udvortes, saa »Troen« er Betingelsen for at blive, som for at blive sig bevidst, at man er Arvingen – er Forpligtelsen i Forhold til Arven et Væsentligt; – her er igjen Begrebet: Stræben.

#

NB14:51

#

Rigtigt siger Hamann: som »Lov« ophæver »Naade«
saaledes ophæver det »at begribe« det »at troe«.

Det er jo min Sætning. Men hos Hamann er den blot
en Aphorisme, medens jeg har gennemkæmpet den,
ell. kæmpet den ud af en heel given Philosophie og
Dannelse, indtil den Sætning: at begribe, at man ikke
kan begribe Troen, eller (den mere ethiske og
gudfrygtige Side) at begribe, at man ikke skal begribe
Troen.

NB14:52

#

»Naar Gud er med os, hvo kan da være mod os.« Det
seer saa let ud ganske ligefrem. Men ægte luthersk
maatte man jo sige: just naar Gud er med os, saa er
gjerne hele Verden mod os. Men – og nu kommer det
Trøstelige, men hvad vil saa det sige; naar Gud er
med os, saa kan dog hele Verdens Modstand Intet
formaae mod os. Apostelens Mening med det Ord: hvo
kan da være mod os, er aabenbart, hvo skulde saa
kunne være os saaledes imod, at han blev den
Stærkere. Ordet svarer da til hiint Ord: Den, som er i
os er større end Den, som er i Verden.

NB14:53

#

I den pragtfulde Slotskirke træder en stadselig
Hofprædikant, det dannede Publikums Udvalgte, frem
for en udvalgt Kreds af Fornemme og Dannede, og
prædiker rørt over Apostelens Ord: Gud udvalgte det
Ringe og Foragtede. – Og der er Ingen, der leer.

#

NB14:54

#

Dersom pludselig den religieuse Interesse skulde tage
stærkt Opsving, tænker jeg, det ender med, at
Goldschmidt begynder, i Egenskab af
Næringsdrivende, et Tidsskrift for huslig Andagt,
christelig Samler o: D.: Jeg gav 4 β dertil; det vilde
være et godt Bidrag til at faae oplyst, hvad man egl.
nutildags forstaaer ved en Præst; thi der [er] ingen
Tvivl om, at Goldschmidt vilde kunne gjøre det lige
saa godt ell. bedre end mangfoldige Præster.
Naturligviis, han læser lidt i den Retning, og bruger
saa forresten sin Phantasie – og saa faaer vi en
Analogie til hiin Maadeholdenheds-Præst, der faaer 4

Snapse for hver En, han vinder for Selskabet.

#

NB14:55

#

Det som Socratesegl. meente med at ville have »Digterne« udjagne af Staten, var, at Digterne, ved at fremstille i Phantasie-Mediet, istedetfor at fremskynde Mskene til den ethiske Realisation i Virkeligheden, snarere forkjælede dem og afvænte ell. afvendte dem derfra.

Samme Indvending kunde man for en stor Deel fristes til at gjøre mod »Præsterne« nutildags.

Ja allerede Plato selv er jo dog en Misforstaaelse i Forhold til Socrates. Kun Socrates formaaede at holde sig paa den Spidse at udtrykke i eet væk det Existentielle, bestandigt det Nærværende, saa han ingen Lære havde, intet System o: D:, men exsecutivt havde det. Plato gav sig god Tid - ved Hjælp af dette uhyre Sandsebedrag, blev der saa en Lære. Efterhaanden tabtes saa det Existentielle mere og mere af Sigte og saa blev Læren dogmatisk bredere og bredere.

NB14:56

#

Det Prædikeforedraget især mangler er den myndige Applications opvækkende Du - at det er Dig, der tales til. Enkens Søn af Nains Opvækkelse er altid fremstillet som et Sindbillede paa aandelig Opvækkelse - nu vel, Xstus traadte jo heller ikke hen til Baaren og holdt en Tale om at der er de Dødes Opstandelse, nei han sagde: Du unge Msk. jeg siger Dig stat op. - Det følger af sig selv, at det ikke er min Mening, at Præsten kan gjøre Mirakler. Det gjælder derfor hvad Luther siger i Prædikenen over hiint Evangelium, at Du maa høre Xstus sige det til Dig - men den almdl. Tale om den gavner til Intet.

#

NB14:57

#

Hvad jeg altid har sagt, og Anti-Climacus da især indskærpet: det Xstliges Vanskelighed fremkommer egl. først, naar det skal sættes sammen med den Enkelte, naar den Enkelte, Du og Jeg, skal gjøre Alvor af at tilegne sig det, at turde sige: det er mig, det angaaer; thi da er det Christelige altfor høit, og Forargelsen ikke til at undgaae.

[a] Det Christeliges Vanskelighed, og vor Tids Underfundighed.

Ligesom man nu undgaaer den anden det Christeliges Vanskelighed: Samtidigheden og forvandler det til noget Forbigangent, saaledes undgaaer man den Vanskelighed med den Enkelte, ved bestandigt at underskyde et Objektivt. Naar jeg skal sige: Som en Brudgom elsker Xstus mig, mig S. A. Kierkegaard, eller mig, H. Martensen, eller mig, J. P. Mynster – ja saa kniber det. Hvad gjør man saa? Saa underskyder man: Kirken; som en Brudgom elsker Xstus Kirken, der er Bruden. See, nu gaaer det ganske behageligt. Et saadant uhyre Noget som Kirken, Kirken, der nu har bestaaet i 1800 Aar, bestaaet, som det hedder, af Millioner og Milioner – et saadant uhyre Noget, det synes at være commensurabelt, i almdl. msklig Forstand commensurabelt for Xstus – og saa er jo Forargelsen gaaet ud.

Og nu tænke man sig hvilken Confusion! Naar jeg foredrager det om den Enkelte, da skal det være subjektivt Liebhaberie – men det andet det er den objektive Xstd! O, I Gavtyve! eller rettere sagt, de vide end ikke selv, hvor snildt deres Taktik er, for at underminere al Xstd.

Til min store Glæde læser jeg idag hos Luther (i Prædikenen paa 20 Søndag efter Trinitatis Evangeliet, Kongen, der gjør sin Søns Bryllup) hvor han udvikler, hvorledes »^bKjød og Blods Blindhed og Forstokkelse vældigt strider mod dette om, at Xstus som en Brudgom elsker mig og Dig«, jeg læser disse Ord^c: Verden indrømmer vel ogsaa tilnøds, at Xstus er en smuk, ædel, from og trofast Brudgom, og hans Kirke en herlig, salig Brud. Men naar Enhver for sig skal troe, at han ogsaa hører Xstus til, samt at Xstus bærer saadan hjertelig Kjerlighed til ham – da gaaer Alting istaae.«

b den gamle Adam

c p. 564. anden Spalte

Gud skee Lov for Luther! Det er dog immer en god Hjælp mod den næsten afsindigt opblæste dogmatiske og objektive Indbildskhed, der ved at gaae videre, afskaffer Xstd.

NB14:58

#

Dette er dog det næsten overmenneskeligt anstrængende, det i Sandhed at inlade sig med Gud, og at have med ham at gjøre. – Nu fornemmer man hele Saligheden af hans Kjerlighed, Alt hvad man hidtil har syndet og feilet er glemt – og saa skal man da til at begynde, styrket ved dette Ubeskrivelige. Og see, blot den næste Time, saa er Ens Stræben dog saa mangelfuld; og Gud kan med fuldeste Ret atter [sige]:

nu er Du jo igjen selv Skyld i, at Alt forspildes. – O, i een Forstand frygtelige Anstrengelse; men dog uendelig ulige større Taalmodighedens Opgave: at være Gud!

NB14:59

#

Ogsaa paa den Maade er den sande Christne priisgiven i Verden. Verden veed meget god Beskeed om, hvad den christelige Fordring er, hvilken Selvfornegtelse, hvilken Taalmodighed, Eftergivenhed o: s: v:.. Men for sit eget Vedkommende siger Verden som saa: nei, tak, jeg vilde dog nok helst være fri, uagtet Verden kalder sig Xstheden. Saa er der da En, for hvem det at være Xsten er Alvor: bravo, raaber Verden ell. Christenheden, bravo, det bliver Commerce, ham kan vi gjøre med Alt, hvad vi ville, og vi have saa tillige den Moerskab, at see, om han nu kan tage det christeligt, det er en bedre Comedie end den i Theateret. Lad os slaae ham paa hans høire Kind – og nu skal vi see, om han vender den venstre til. Gjør han det, saa faaer han en med paa den venstre, det var Synd Andet, og tillige bliver der Noget at grine af. Gjør han det ikke, saa er han jo en Hykler, han som siger sig at være en Christen, og saa skal vi forfølge ham af den Grund.

Det er categorisk uundgaaeligt, at en sand Xsten (hvortil dog vel hører det at vedstaae at han er Xsten, ikke at sidde og fise i en luun Præstegaard eller være luunt en af de Stille) er eo ipso »et Skuespil for Verden«.

Ogda nu Christenheden er blevet saa overordentlig tolerant mod Jøder, Græker, Muhamedaner, Lamadyrkere o: s: v: o: s: v: (formodl. fordi det ikke falder Xstheden ind at gjøre Paastand paa selv at være Jøde, ell. Lamadyrker) og da lidt Religionsforfølgelse dog altid maa til som Kryderie i Livet: saa vil Xstheden vel ogsaa, hvad den stadigt har været, være betænkt paa, at forfølge den sande Xstne.

NB14:60

#

Naar Verden – der jo netop ingen væsentlig Forestilling har om Religieusitet – skal dømmes: saa er eo ipso en sand religieus Handling Stolthed, Overmod o: D. En sand religieus Handling er nemlig incommensurabel for og uforklarlig af de endelige Formaal: ergo er den Galskab, ell. Stolthed – ja eller den er Religieusitet.

Hvor let faldt det ikke i sin Tid Samtiden at dømmes, at det, at jeg udsatte mig for Pøbelagtigheden, at det var Stolthed, Overmod. Var der vel en Eneste, der tænkte paa, at jeg just i det ene Øieblik ene raadførte mig med et Opbyggelsesskrift. At min Handling derfor for Gud skulde have nogen Fuldkommenhed, er langt fra

mig at paastaae.

NB14:61

#

Det er nu godt nok, at det er »Sproget« hvorved Msket udmærker sig for Dyret: vist er det, at just fordi al Underviisning strax skeer i Sproget, vildledes ogsaa Msket let. Sproget er nemlig et Abstrakt, giver overalt det Abstrakte istedetfor det Concrete.

Man tage nu Sagen naturvidenskabeligt æsthetisk o: s: v: hvor let foranlediges et Msk. ikke til den Indbildning, at han virkelig kjender det, hvorfor han har Ordet. Det er den concrete Intuition som her saa let gaaer tabt.

Og nu ethisk! Hvor let forvildes ikke Msket til at komme til at tænke paa Msket (det Abstrakte) istedetfor paa sig selv, dette uhyre Concrete. Deri laae ogsaa det Sande i den pythagoræiske Underviisning at begynde med Taushed. Det var Besindelse paa Concretionen.

NB14:62

#

Ogsaa saaledes faaer den sande Trøst Skikkelse af Grusomhed mod andre Mennesker, og kommer til at lide istedetfor at takkes.

Jo dybere Trøsten er og jo dybere Medlidenheden, desto mere bliver den ikke staaende ved saadan Dit og Dat af Lidelse og Uleilighed, men opsøger de i dybeste Forstand Lidende, som Xstus opsøgte de Dæmoniske, og søgte Toldere og vitterlige Syndere.

Men see nu bliver Samtiden forbittret. Thi Slægten som saadan har en anden Taktik, den er i den Grad angest for Dæmoniske og saadanne de dybeste Lidelser, at den ingenlunde engang vil høre at der er Trøst og Helbredelse for dem – af Frygt for at blive mindet om, at saadanne Lidende ere til. En saadan »Trøster« forstyrrer altsaa det glade Selskab i Livets forskjellige Kredse – det er jo som en Grusomhed mod dem – at han, for at helbrede dem, opsøger Dæmoniske o: s: v: – istedetfor som Publikum, Xstheden, de fornemme Kredse Goethe og Mynster paa enhver Maade at sikkre sig at blive uvidende om, at saadan Elendighed er til.

Saaledes ogsaa med Syndens Elendighed. Ved at ville frelse fra Synden, og lægge Evighedens Eftertryk derpaa, bringer jo saa Frelseren Bevidstheden om Synd i Erindring efter en Maalestok, som uleiliger Publikum, Selskabet o: s: v: Ergo [er] det Grusomhed

af denne Trøster og Frelser, ergo hade vi ham og
forfølge ham med Rette.

Og som det gik Xstus, saa gaaer det i det Mindre
Enhver, der nogenlunde dybt sympathetisk opfatter
Lidelse, og har en sand christelig Forestilling om Synd:
hans, si placet, glædelige Tale om at der er Trøst og
Frelse bliver en Plage for Selskabet, ved at erindre
om, efter hvilken frygtelig Maalestok, der lides i
Verden, og Syndens Rædsel.

Nei en Trøster og Frelser, der skal gjøre Lykke i
Verden, han maa ikke gribe for dybt, blot give sig af
med at curere almdl. Omgangssyger og vide Raad for
Smaa-Fataliteter, og i Forhold til Synden, tage Naaden
forfængelig.

NB14:63

#

Protest mod Biskop Mynster

En saadan Existents i Hæder Ære Anseelse, Overflod,
Nydelse, Fornemhed, som den Biskop M. har ført lader
sig, christelig, kun retfærdiggjøre under een
Forudsætning: trøster Biskop M. sig til at paastaae, at
den lille Verden, i hvilken han har levet, at Danmark,
ell. hans Stift Sjælland, eller blot Kiøbh. har været
bestaaende af sande Xstne ell. at negte at dog langt,
langt det overveiende Tal ere Ikke-Christne; tør han
negte, at Skriftens Ord har passet ogsaa paa denne
lille Verden: at den ligger i det Onde. Hvis saa, saa er
Biskop Mynsters Liv, christeligt, en Løgn.

Og da jeg nu af Hans Høiærværdigheds Prædikener
kan bevise, at han lærer, at Verden slet ikke er bedre
nu end før – saa er jo hans Liv en Løgn.

Løgneren ligger i, at han feigt har unddraget sig fra
Virkeligheden, arrangeret et Slags Privatissimum af
fornemme Kredse – hvor da forresten, som han selv
veed, Xstligheden just ikke har været det
Fremherskende – og levet der.

Hvor ofte har hans Høiærværdighed ikke rørt
forsikkert, at dersom det fordredes af ham, saa var
han villig til at offere Liv, Blod, Alt. Dersom! Men saa
maa det jo have været en rar Verden han har levet i,
siden han med sit begeistrede dersom ikke blot ingen
Anledning fandt til at lide men idel Anledning til at
stige i verdslig Hæder og Anseelse, feteret i Kredsene,
dyrket af Qvinderne, beundret af Skuespillere,
Hofmænd og Diplomater. Han fandt ingen Anledning
til at lide, han med sit dersom^a – end ikke da det gjaldt
om, saa langt han formaaede at holde Forargelsen
borte fra Kirken, ved at negte at vie Biskop Monrad.^b

a han som dog »lærer«, at Verden endnu ligger i
det Onde! Han fandt ingen Anledning til at lide,
han med sit dersom – gennem dette lange Liv,
der har været samtidig med Verdens-
Omvæltninger fandt han ingen Leilighed til at lide,
han med sit dersom, han fandt den ikke lige indtil
det Sidste

b Ja saa længe det gjaldt om, selv i Besiddelse af
Magten, da med »biskoppelig Bekymring« at
forhindre en enkelt stakkels theologisk Candidats
Ansættelse: ja da var Biskop M. tilrede, da var
han Hersker, ja eller herskesyg. Men da
Øieblikket kom, da der var Leilighed til at vise, at
man er Hersker – og det viser man, christeligt,

bedst, just naar man ligger under – da var Biskop M. føielig som en Avisskriver, til Tjeneste som En, der udleier Klæder.

Er dette »christelig Viisdom« hvad er saa verdslig Kløgt; er dette Xstd., hvad er saa Verdslighed; er dette Sandhed, hvad er saa Usandhed; er dette at tjene Gud, hvad er saa det at tjene sig selv; er dette at offere sig, hvad er saa det, at see paa sit Eget; er dette at veilede, hvad er saa egentligen det at vildlede!

#

NB14:64

#

Præsterne ere ikke mere Sjelesørgere, det er Lægerne blevne; istedetfor at blive et andet Menneske ved Omvendelse – bliver man det nu ved Vandcure o: D: – men Xstne ere vi Alle!

NB14:65

#

»Naaden« og »Loven«

Man har skudt »Naaden« ind paa et reent forkeert Sted, man bruger Naaden til at slaae af paa Lovens Fordring. Meningsløst og uchristeligt!

Nei! Fordringen er og bliver den samme uforandret, maaskee snarere skærpet under Naaden. Forskjellen er kun den: at under Loven er min Salighed knyttet til betinget af Opfyldelsen af Lovens Fordring. Under Naaden er jeg fritagen for denne Bekymring, der i sit Maximum maatte bringe mig til Fortvivlelse og ganske uduelig til at opfylde end det mindste af Lovens Fordring – men Fordringen er den samme.

Lovens Fordring er det Strammende; og vistnok giver det at stramme, som naar man strammer en Buestræng, det giver Fart, men man kan ogsaa stramme en Buestræng saa den brister. Just det gjør Loven som saadan. Ikke Lovens Fordring er dog det Sprængende, nei, men det Tilføiede: Din Salighed afhænger af, at Du opfylder Fordringen. Dette kan intet Msk. udholde; just [jo] alvorligere han er, desto vissere er hans Fortvivlelse i samme Øieblik, og det bliver ham aldeles umuligt endog blot at begynde paa at opfylde Loven.

Saa kommer »Naaden«. Den veed naturligviis godt Beskeed om, hvor Ulykken stikker. Den tager hiin Bekymring bort, hiint Paalæg til Opfyldelsen af Loven, som just gjorde Opfyldelsen umulig. Denne Bekymring borttager »Naaden«, og siger: troe blot – saa er Saligheden Dig vis. Men saa ikke videre, saa ikke det mindste Afslag i H: t: Lovens Fordring, nu skal Du netop til at begynde at realisere den; men der skal være Ro og Fred i Din Sjæl, thi Din Salighed er Dig vis, naar Du blot troer.

Men som man i Alt har forkluddret Xstd. ved at kluddre den ind i msklig Medlidenhed, saa ogsaa i Henseende til »Naaden«. Det er dette rigtige Sludder-Mads-Begreb om »Naade«, at vor Herre nu skulde være blevet et gammelt Skrog, der ikke tager det saa nøie. Nei, var vor Herre nogensinde at ligne ved en gammel Mand: snarest var han det i Jødedommen; thi selv forstod han meget godt Umuligheden af at faae Loven opfyldt. Men i Xstd. blev han som den unge Læremester, der tager det meget nøie: nu vil jeg sandeligen have at det skal være Alvor, nu da jeg har givet Naadens Forskud. I Jødedommen sad Gud ligesom oppe i Himlene saae, at Loven ikke blev opfyldt, skjendte og straffede, men lod dog saadan Sagen gaae hen. Da kom Xstd, og Gud blev ligesom ung; han steg ned paa Jorden, blev selv Msk, gik ind midt imellem Mskene og sagde: Loven vil jeg have opfyldt – her er Naaden, men nu skal det ogsaa være Alvor. Dersom jeg turde tale saaledes, kunde jeg fristes til at sige: det er som naar der i en Skole kommer en ny Lærer, en ny Lærer, der i een Henseende er uendelig mildere og dog i en anden Henseende ubøieligere med Hensyn til at drive Opgaven igjennem. Den gamle Lærer skjendte og straffede, var maaskee ogsaa for streng; men hvordan det nu var ell. det ikke var, Opgaven løstes ikke. Da kom den nye Lærer. Hurtigt gjør han en uendelig Mildhedens Indrømmelse, saa hele Skolen bliver som gjenfødt og forynget – og saa, saa siger han, see nu skal vi til at begynde, og Fordringen, Opgaven – ja den er den gamle.

Jeg kunde fristes til at fremstille det i [et] Billede, som naturligviis Intet oplyser, men dog maaskee kan vække. Tag en Classe af voxne Disciple. Den gamle Lærer har i ældre Stiil behandlet dem som Dreng; han skjender og straffer, men det gaaer ikke fremad med Underviisningen. Da kommer den nye Lærer. Han gjør dem frie, han siger: mine Herrer, mine Venner o: s: v: – men Fordringen til Underviisningen, nei, den slaaer han ikke af paa, de maae trække i Selerne ganske anderledes end under den gamle.

NB14:66

#

Det hele Begreb om en »christelig« Stat er egentligen en Selvmodsigelse, et Spilfægterier.^a Jeg har vel Lov: til at lade mig lønne for at være Lærer i Xstd (en Arbejder er sin Løn værd), men saa skal det være nogle virkelige Xstne, saaledes, at jeg ved at tage Løn tillige indestaar for, at de ere Xstne, at jeg qua Xsten

a Forsaavidt er det igjen en Misforstaaelse at den beskikker og lønner »Lærere« i Xstd.

og Lærer tør modtage denne Løn. Men jeg skal ikke oppebære min Løn per et Tredie, der i Nødsfald bruger verdslig Magt for at skaffe mig mit Tilgodehavende, et Tredie, der i dybere Forstand giver det at være Xsten en god Dag, og blot opretholder et Skin, at alle ere Xstne, saa Præsten, beskikket af Stats-Kirken, ankommer til en Menighed med Anviisning paa Gage, og nu er det ligegyldigt, om der maaskee i hele Menigheden ikke er en eneste Xsten, om Ingen gaaer i Kirke o: s: v: - Præst[en] prædiker sin Tour og Staten sørger for at han faaer sine Indtægter.

Stat forholder sig til Categorien: Slægt; Xstd. til Kategorien: den Enkelte, alene derpaa kan man see, at de ere ueensartede.

I Forhold til alt Verdsligt, item Kunst, Videnskab o: s: v:., der har jeg rigtigt med Staten at gjøre.

Man seer nu, hvor misforstaaet den Bestræbelse er af Geistligheden endog ligefrem at ville lønnes af Staten. Naar man ikke kan bibringe Mskene saa megen Forestilling om Xstds Vigtighed, at de villigen betale, saa skulde man hell. ikke tage deres Penge. Xstd. er for høibaaren til at protegeres af Staten. Om Individerne i en Stat sank saa dybt, at de ingen Sands havde for Kunst og Videnskab, og Staten saa sagde: ja, det kan ikke hjælpe I skal betale dertil alligevel - vel, det er i sin Orden, og priseligt. Men Xstd. er uendelig ophøiet over Staten; forsmaaer Msk. Xstd. saa skal Straffen være, at de ikke faae Xstd. at høre.

Man forsøge engang at gjøre Alvor deraf, jeg troer det vilde lykkes. Naar det virkelig blev til Alvor, at Xstds Forkyndelse forstummede, saa kom dens Tid nok igjen, istedetfor der nu opretholdes et Skin ved den ynkelige Paaprakken af Xstd.

NB14:67

#

Da Gud jo dog selv har skabt og opholder denne Verden, skal man vel vogte sig for den asketiske Fanatisme, der udendvidere hader og tilintetgjør den.

Nei, mildest christeligt kunde jeg fremstille Forholdet saaledes. Denne Verden er som Leeg og Legetøi for Barnet. Faderen kan finde endog Leegen skjøn og barnligt gaae ind i den; men dog fordrer han, at Barnet successive skal vænnes af derfra.

Saaledes med Opdragelsen til Guds Rige ell: i Xstd. Gud er ingen utaalmodig ell. grusom Mand, der vil ved at forraske Msket, netop skade ham. Nei, Gud er Taalmodighedens Gud.

Dog vil Gud, at Msk. skal forstaae, at han skal bryde med dette Jordiske een Gang for alle saa dybt, at for Alvor Aanden bliver til. Og saa vil han fremdeles, at

man saa smaat skal vænne sig fra.

Men ingen kjødelig Fanatisme, ak thi der er just en Fanatisme som er kjødelig.

Du skal troe om Gud, at han er faderlig nok til barnligt at ville glæde sig med Dig, hvor Du i Din msklige Forestilling er glad. Men Du skal huske paa, at der skal stræbes, at der skal stræbes, for at Sindet kan omdannes fra det Jordiske.

Saaledes forstaaer jeg det; men jeg forstaaer tillige, at det hele Xstheden og jeg behøver, dog er, at Den traadte frem, der ret tilgavns ved at være streng mod sig selv, vovede at være streng mod os, for at vi baade kunde tilskyndes til at stræbe, og til at paaskjønne Indulgentsen.

Men mild er Gud. Det har jeg altid forstaaet. Mit eget Liv viser mig det; thi aldrig er det faldet mig ind, at tage i Betænkning, naar jeg engang imellem ønsker at fornøie mig, da ligefrem at bede Gud, at han nu ogsaa vil hjælpe mig til og skjænke mig, at jeg ret maa fornøie mig – hvilket vilde være Nonsens, dersom Gud var en fanatisk Popants. Dog det forstaaer sig, jeg har rigtignok ogsaa trods Nogen, en overordentlig Forestilling om, hvilke Baand Gud i ethvert Secund har paa mig. De Fleste vilde maaskee aldeles tabe Livslysten dersom de endog blot efter den Maalestok, som jeg gjør det, skulde forstaae, hvorledes Gud hver Secund kunde sætte En over i en strengere Afdeling; og mig vilde det maaskee igjen gaae ligesom disse Fleste, naar jeg efter en endnu større Maalestok skulde forstaae det og efter en endnu større Maalestok bestandigt have det nærværende.

NB14:68

#

Det Udtryk »Forfatternes Forfatter« som jeg selv engang kom til at bruge fordi det var uundgaaeligt, og som senere af Nogle blev adopteret: dette Udtryk er egl. betegnende for det Mere jeg har end sædvanligt. Jeg er egl. Forfatter for Forfattere; jeg forholder mig ikke ligefrem til et Publikum, nei, jeg gjør qua Forfatter andre produktive. Just deri stikker derfor igjen min Lidelse, saa længe dette ikke er forstaaet, thi saa længe bliver det Mere end Almindelige hos mig et Minus istedetfor et Plus.

Latterligt er det forresten med Martensen. Tilsidst bliver det vel ved Hjælp af Middelmaadigheden saa: at han bliver classisk – jeg kunstlet. Tak! See saa engang efter, om hans Fremstilling i fjerneste Maade forholder sig til at gjøre Andre productive!

NB14:69

#

At det med et blankt og bartliberum arbitrium er en

Chimairer sees allerbedst paa den Vanskelighed, den længe længe fortsatte Stræben, der er fornøden for blot at aflægge en Vane, selv om man nok saa alvorligt har fattet Beslutningen; eller det sees, naar man betænker Anfægtelse, hvor Msk. kæmper mod det Uvilkaarlige, i Dødsens Angest kæmper derimod, og først en tidlang snarere fremkalder det end fjerner det just formedelst Angesten, indtil det saa først lidt efter lidt i en længe, længe fortsat Kamp lykkes ham at seire.

NB14:70

#

Luthers Lære er dog ikke blot en Tilbagevenden til den oprindelige Xstd, men en Modification af det Xstlige. Han trækker eensidigt Paulus frem, og benytter mindre Evangelierne.

Og bedst modbeviser han da selv sin Bibeltheorie, han der forkaster Jacobs Brev hvorfor? fordi det ikke hører til Canon? nei, det negter han ikke; men af en dogmatisk Grund, saa han altsaa selv har et høiere Udgangspunkt end *Bibelen*, hvilket vistnok ogsaa har været hans Mening, idet han kun for Striden med Paven pønerede Skriften, for at have et fast Punkt, og med den Indrømmelse, at ville lade sig overbevise, hvis de kunde overbevise ham af Skriften. Og det var rigtigt nok; thi det han vilde have bort, var just Traditionens Galimathias, som de vel skulde lade være at finde i Bibelen.

NB14:71

#

Curieust, at Luther saa idelig prædiker om, at man skal give Penge til Præster og Skolelærere. Saaledes endog i Prædiken over Evangeliet paa 26 Søndag efter Trinitatis Mth: 25, Dommensdag, da Xstus skal adskille Faarene fra Bukkene.

#

NB14:72

#

»Lad Dig nøies med min Naade, thi min Kraft fuldkommes i Skrøbelighed.«

1) Det er jo næsten som et Valg: kunde Du ønske at være »stærk og fri«, og saa udsat for den Fare, at glemme mig. Og dertil maatte man da vel svare: nei. Selv om jeg lidende Smerten ønsker og beder, at Tornen maa tages bort: o, dersom det skulde betyde at jeg saa skulde glemme Gud – nei, lad den saa blive!

Vilde jeg ved at Tornen borttages, komme til mindre levende at fornemme mit Samfund med Gud: lad den saa blive. Og derfor, idet jeg beder, at den maa borttages, saa er da dette min Mening, at saa Taknemligheden og Glæden maatte binde mig end stærkere til Gud. Men det veed Gud dog egl. alene, hvad der binder bedst.

2) Betænk, at just denne Svaghed altsaa forøger Din Styrke, thi naar »Guds Kraft« »fuldkommes« i Skrøbelighed, saa er Du jo dog vel saaledes stærkere end i al egen Kraft, saasandt Guds Kraft er den stærkere.

NB14:73

#

»Hvad I ikke have gjort mod den mindste af disse mine Brødre, have I heller ikke gjort mod mig.« Der kunde maaskee ogsaa staae: havde I heller ikke gjort mod mig. Xstus er den lidende Mskhed, om han end tillige nærmere bestemmet er den just for sin Gudsfrygt lidende Mskhed.

Her er Maalestokken. Dersom vi havde været samtidige med Xstus, sige Mskene, saa o: s: v.: Xstus svarer, hvad han vil svare paa Dommens Dag, have I da ikke været samtidige med Syge, Fattige, Forurettede, Lidende o: s: v.; og mod Dem have I Intet gjort, hvilket dog var adskilligt lettere end at vise Kjerlighedsgjæringer mod mig, da jeg levede, jeg som udsatte Enhver for Fare, der vovede at ville tilhøre mig ell. vedkjende sig mig.

NB14:74

#

Talleyrand kunde (da Mirabeau beskrev, hvilke Egenskaber en Deputeret burde have, og meente sig selv) maaskee endnu mere ironisk end som han sagde: »De glemmer een, han bør være koparret«, han kunde have sagt: De glemmer een, men det forstaaer sig, den følger da af sig selv, han bør være koparret. Det havde været mere socratisk.

#

NB14:75

#

Mens Luften er endnu saa fuld

Af Vintersneens Gysekuld

(Brorson)

Naar det en Dag ret er et hundsk Vinterveier, saa vil man ikke gjerne gaae ud – og nu naar et heelt saadant Liv ligger for En, og Spørgsmaalet er om at gaae ud deri!

NB14:76

#

Den Sætning, at Frygt for større Fare giver Mod til at vove sig i den mindre, ligger ogsaa til Grund for Anvendelsen af legemlig Straf. En Hest bliver sky – Kudsken slaaer nu til, og tvinger den fremad; den større Fare ligger bagved, derfor gaaer Hesten fremad – i Faren, som den blev sky for.

#

NB14:77

#

Opgjørelse med Hensyn til mit Skridt mod *Corsaren*.

A. Følgerne for Forholdene.

1) Det gjaldt om at splitte P. L. Møller og Goldschmidt ad; og at faae G. bort fra *Corsaren* – det er dog lykkedes.

2) Det lindrede dog for Mange af de Angrebne den forandrede Stilling det Hele fik derved, at jeg sprang deri,^[a]

[a] og just fra den Høide, at være udødeliggjort og lovpriset.

3) Der er i Henseende til Fremstillingen af det Religieuse, som skal frem, lagt til Rette ved at vække Opmærksomheden, og skal man have den menige Mand med sig, er det altid det sikkest, først at lade ham komme til at gjøre Uret, saa han bag efter selv kan see, at han har gjort Uret, thi den menige Mand er altid godmodig, og vindes sikkest, naar han er fortrydende; man skal ikke stride med ham om Magten, men give ham Magten og saa faae ham til at misbruge den; det tilfredsstillter ham, at han dog fik Magten, og desto villigere er han til at fortryde Misbruget.

B. Følgerne for mig.

1) Den Tilfredsstillelse, at jeg blev mig selv og min Idee tro i ikke at gyse tilbage for nogen Consequents, men vove til det Yderste. Denne Tilfredsstillelse svarer igjen til min historiske Betydning; og det samme Skridt har forlænget mit Navns Fremtid meget betydeligt.

[b] Jeg havde jo slaaet an ilronie: hvilken Satire da over mig, hvilken tilintetgjørende Dom, hvis jeg ikke af yderste Evne havde forhindret den Opfattelse: *Corsaren* er ogsaa saadan Ironie, de Tvende anerkjende hinanden, *Corsaren* udødeliggjør ham som Mesteren. Og, christeligt, hvilken Dom over mig, at jeg havde været samtidig med en saadan Demoralisation, og altsaa enten været dum nok til ikke at see den, ell. feig nok til ikke at handle.

2) Da jeg opgav det at være æsthetisk Forf, og altsaa mistede dette Understøttende i Forhold til at sikkre indirecte Meddelelse: saa blev den dog nu igjen sikkert paa en anden Maade ved nemlig at danne mig denne Modstand.

3) Havde jeg ikke gjort det Skridt var reent Dobbelt-Faren i Forhold til det Xstlige undgaaet mig, saa jeg bestandigt kun var kommet til at opfatte det Xstlige med Hensyn til Inderlighedens Vanskelighed.

4) Det er blevet min egen Opdragelse og Udvikling.

5) Jeg har som Forfatter faaet ligefrem en ny Stræng til paa mit Instrument, er blevet sat istand til at tage Toner, som jeg ellers aldrig havde drømt om.

6) Jeg har i strengere Forstand naaet »Virkelighed.«

#

NB14:78

#

Al den Tale om at ønske, at have været samtidig med Xstus, er ved nærmere Eftersyn endog formastelig; thi det er jo at indbilde sig selv, at man duede til at være Apostel. Og selv Apostlene faldt jo fra, og de maatte udrustes med overordentlige gudd. Kræfter for at være ∴: for at kunne udholde at være samtidige med ham – det bedste Beviis, at Ingen kan ved sig selv udholde at være samtidig med ham.

Men De, der tale saaledes om Samtidigheden, vide ikke, hvad de sige; det er det Sædvanlige, de tage Herligheden – og udelade Vanskeligheden. Det er Leflerie.

Og som jeg et andet Sted i en Journal har bemærket:

Xsti Liv har jo ogsaa en anden Betydning, det er Forsoningen. Var Xstus blot Forbilledet, saa var det som en Grusomhed af Ham at drive Sagen saa høit; men Han maa døe – for at frelse Verden.

NB14:79

#

Saaledes vender dog Alt sig om i Forhold til mig. Hvor ofte har jeg ikke maattet høre, »at jeg havde ingen Sag,« – og til syvende og sidst bliver jeg nok den Eneste, der i dybere Forstand kan siges at have haft en Sag. Men de Andre have egl. aldrig haft nogen Sag, de gribe fat nu her og nu her og altid tale de om, at det er en Sag Just fordi jeg havde en Sag, og følte mig indviet, just derfor blev jeg taus; Tausheden er just Maalestokken for i hvilken Grad jeg har haft en Sag; men Tausheden (hvilken jo just er, fordi jeg har haft en Sag) den er det, der har gjort, at man har meent jeg ingen havde, fordi jeg ikke snakkede.

NB14:80

#

Epistelen paa første Søndag i Advent.

Det Hele er egl. eet Billede: at staae op – og klæde sig paa (iføre sig Xstum).

Livet sammenlignes med en Dag; man vaagner (Natten er forbi – Dagen er kommet). Saa staaer man op, klæder sig paa (iføre sig Xstum).

Atiføre Xstum er saa deels m: H: t: Forsoningen, at tilegne sig hans Fortjeneste (i Parabelen om Kongen som gjorde sin Søns Bryllup, at der var En, som ikke var iført Bryllups-Klædningen) deels at eftertragte at ligne ham, fordi han er Forbilledet og Exemplet. Dette er et substantielt Udtryk i Retning af Inderliggjørelse. Ligesom det Udtryk, han bruger om sin Lære, at den er Spise, er det stærkeste Udtryk for Tilegnelsen, saaledes er det at iføre sig Xstum det stærkeste Udtryk for at Efterligningen skal være efter den størst mulige Maalestok; der siges [ikke] om Xstus: ham skal Du stræbe at efterligne (naar der tales saaledes, ligger deri indirecte, at de To dog væsentligen blive ulige) nei Du skal iføre Dig ham, iføre Dig ham – som naar En gaaer i laante Klæder, dette er satisfactio vicaria), iføre Dig ham – som naar En aldeles skuffende ligner en Anden, ikke blot stræber at efterligne ham, men gjengiver ham. Xstus giver Dig sin Klædning (satisfactio) og fordrer nu, at Du skal gjengive Ham.

#

NB14:81

#

Om Peter.

[a] Om Peter.

Nu skal da Peter til at yttre sig om Forfatterskabet.

Hvorledes bærer man sig ad dermed? Notorisk veed jeg, at han kun passim har læst i nogle af Bøgerne – see det er nok for ham.^b Saa havde han paataget sig at holde et Foredrag i Conventet. Men hvad skeer det paatænkte Foredrag lod sig ikke bruge – da falder det ham ind Aftenen iforveien Du kunde tale Noget om Martensen og Søren og R. Nielsen.

b NB Dette er hans egen Efterretning.

Saa holdes det Foredrag – og derpaa trykkes det. Vilde man saa vise ham, at det er uden egl. Kjendskab, saa svares: ja, Herre Gud det var jo blot til et Foredrag paa Conventet. Men hvorfor skal det saa trykkes? Og ikke blot dette, men just fordi det først er holdt og saa trykt tillyver det sig endog et Slags større Betydning.

Hvor veemodigt! I et saa lille Land, hvor jeg endnu slet ikke er anmeldt, der benytter Enhver sig af mine Skrifter til at faae Leilighed til at sige Noget. Min Sag gaaer derved tilbage istedetfor fremad. Den hele finere Concretion, jeg har givet Problemet, bliver der naturligviis »ikke Tid og Sted« til at gaae ind paa. Man almindeliggjør mig til et sluddervorrent Almindeligt – saa jeg omtrent lige saa gjerne kunde have ladet være at skrive.

Og nu det sørgelige Sandsebedrag, at det er min Broder »der jo maa vide ganske nøie Beskeed.«

#

NB14:82

#

Christi Indtog i Jerusalem christeligt betragtet.

Som han sagde om hiin Qvinde, der salvede ham: hun gjorde dette til min Begravelse (thi Døden havde han

altid for Øie, han var jo kommet til Verden for at døe, hans hele Liv sigtende til det at døe) saaledes hører ogsaa Indtoget med for at fremskynde Katastrophen. Men ligesom de Tilstedeværende vistnok forstode hiin Kvinde anderledes, og da mindst tænkte paa Begravelse – saaledes forstode Disciplene og Folket endnu mindre Xstus ved Indtoget. De tænkte: nu kommer det – Han vidste: nu er min Undergang beredet.

Denne Eensomhed hører væsentlig med til Xsti Lidelse, som Sjelslidelse, denne eensomme Viden, der forstaaer alle Tegn paa en modsat Maade. Forgjeves taler han til Disciplene, siger dem det forud, det hjælper ikke. Om han forud havde sagt dem, at just Indtoget hørte med til at fremskynde Undergangen: ja, de havde maaskee forstaaet ham, saa længe han talte. Men naar han saa satte det over i Handling – og de nu hørte Folkets Jubel: saa vilde det strax vende sig om for dem, og de vilde mene: nu seirer han. Kun Xstus forstaaer Jubelen som Undergangs Tegnet.

Men hvad kan det hjælpe at forklare Sligt for den Slægt, jeg lever med. Maaskee lærer man at ramse det – og forstaaer det dog ikke. For at forstaae det, maa man være dybt Indviet i Lidelser og en stille Mand, stille^a ved længst at have forstaaet, at Piat og Daarskab og Travlhed uendelig har Overmagten.

a ak, ja stille

#

NB14:83

#

Man maa dog have levet paa en langt eenfoldigere Maade, den Gang man troede, at Gud i Drømme viste En sin Villie. Selv i diætetisk Henseende maa man have levet langt eenfoldigere. Et idyllisk Hyrdeliv, og tildeels levende af Planteføde – saa bliver det en Mulighed. Man tænke sig Livet i de store Stæder og Levemaade: hvad Under saa, at man tilskriver Djævelen eller Dæmoner Drømmene. – Forøvrigt hænger vor Tids ringe Forestilling om Drømme ogsaa sammen med den Spiritualisme, der bestandigt trænger paa Bevidsthed, medens hiin eenfoldigere Tid fromt troede, at det ubevidste Liv i Msket var baade det Overveiende og det Dybeste.

NB14:84

#

»En polemisk Komædie«, som nu er udkommet, er vistnok af Heiberg. Just Polemikens Quasi-Styrke er Beviset derfor. Heiberg har altid leflet med Publikum; han lader som han slaaer og slaaer ikke endda; han tordner mod Publikum og viser at det er slet – og naar saa Publikum siger: bravo, saa er han glad. Dette

Forhold er meget demoraliserende; idet han skal til [at] slaae, coquetterer han egl. med Publikum, om det nu synes om, at der bliver slaaet saaledes. Heiberg har ikke blot demoraliseret Publikum ved at smigre det (baade Vaudevillerne, og den Theorie han udviklede i Bogen om Vaudevillen, at Publikum er Instantsen) men endnu værre demoraliseret det just derved, at han har villet reformere det, uden dog at have ethisk Kraft til at kunne undvære det, hvilket er *conditio sine qua non*, for i Sandhed at slaae til. Deraf er Følgen blevet at just det at reformere er blevet en Leeg, et Leflerie. Men dette er det Allerfarligste, det er ligesom naar en Bodsprædikant er en Comoediant, der gjør styrtende furore og bravour hos det Publikum – han afstraffer.

NB14:85

#

Ogsaa det er da Følgen af at leve i et lille Land, at Ens Navn kan blive saa bekjendt, at blot det bruges forstaaer Enhver det ell. Mange det, som en Hentydning til En. Saaledes mit Navn: Søren. Ja Ens Titel, ell. hvad man nu vil kalde det, kan blive lige saa bekjendt. I sin Tid holdt Berlingske Tidende ud et halvt Aar eller et Fjerdingaar igjennem at levere en Feuilleton efter Svensk, hvor Personen forekom under Navn af den gale Magister eller den gale Præst. Og hvor Mangen var det ikke Tilfældet med, at Idee-Associationen ledtes hen paa mig. (Det var »en Nat ved Bullar-Søen).

NB14:86

#

Et Exempel paa hvorledes man ikke skal prædike, ja hvorledes man saa langt hellere maa tie, og blot oplæse Skriftens Ord.

[a] Martensen.

Over den selvvalgte Text: lad de Døde begrave deres Døde, prædiker Martensen. Og hvad gjør han saa? Vupti gaaer han ud i en Betragtning af, at der har været hele Tider og Slægter, om hvilke det gjaldt, at de blot begravede deres Døde, aandelig forstaaet.

Jo, jeg takker. Hele Slægter, Tider, Millioner, Millioner – ypperlige Adspredelse! Hvor bliver saa jeg, den Enkelte, med min Smule Handlen; det bliver omtrent lige fidt, hvad jeg gjør eller ikke.

NB14:87

#

Det er ogsaa et af de Ord, hvori Xsti Bevidsthed om sin Guddommelighed træder saa stærkt frem: Den, som giver den Ringeste blot et Bæger koldt Vand for min Skyld, han skal faae det tifold igjen.

NB14:88

#

Luther er dog egentlig ikke klar

hverken betræffende Læren om det Frivillige. Saaledes i Prædikenen over Epistelen paa 1ste Søndag efter Hellig-Tre-Konger (Rom: 12) kommer han dog ind bestemt paa Askesen.

Ei heller er Luther ganske klar m: H: t: en anden Side af det Frivillige. De lumske Orthodoxe afskaffe det, som bekjendt, ganske af Frygt for at friste Gud. Men ogsaa Luther ivrer stundom imod det Frivillige, saa prædiker han, hvorledes Enhver skal lyde Øvrighed o: s: v: o: s: v:.. Men nu han selv! Var det da ikke frivilligt at han udsatte sig for den visse Fare, ved at optræde mod Paven; det var jo ikke Paven, der angreb Luther, det var Luther, der angreb Paven.

[a] Angaaende Askese er det i mine Tanker ypperligt sagt af Schleiermacher i en af hans (N° 2.) Reden über die Religion: ethvert dybere Msk. har sin Askese.

Eller hvad mon Luther vilde dømme om den Theorie, som Peter har lavet, for at besmykke Klynkeriet: man skal vidne for det Gode, men ikke mod det Onde. Og efter den skal jeg da dømmes. Altsaa naar det Onde er saa kløgtigt at ignorere al Ens Vidnen om det Gode, maaskee endog saa frækt, at tage sig det til Indtægt, prisende det: saa skulde man ikke vove at vidne mod det Onde, uden at friste Gud. I saa Fald er noget nær hver een eneste af Kirkens Martyrer at dømme som skyldig i at have fristet Gud. Og snarere er det nok, at friste Gud, at lave saadanne Theorier, der skjule Ens Mangel paa Mod og Tro og Tillid. Er det ikke ogsaa, saa vist som det er at friste Gud at styrte dumdrigt frem, er det ikke ogsaa lige saa vist at friste Gud, at skulke fra, at blive hjemme, hvor han ventede, at man havde givet Møde, er det ikke at friste hans Taalmodighed. Tag et Billede. Blev Napoleon mere vred, naar en General for egen Regning vovede, end naar en General udeblev forsigtigt – ja eller uforsigtigt og uforsvarligt. Pusilanimitetens største Dyd bliver tilsidst: at sove – for ikke at synde, eller friste Gud.

Men tilbage til Luther. Luther har handlet rigtigt, men hans Prædiken er ikke altid klar ell i Overensstemmelse med hans Liv, det vil da her sige det Sjeldnere: hans Liv er bedre.

Sagen er. Man skal erkjende, at der i sidste Forhold ingen Theorie er. Som Kongen var Loven og Lovens Ende, saa er vor Herre selv tilsidst al Theorie. Raadfør Du, den Enkelte, Dig med ham: see det er Theorien.

#

NB14:89

#

Verdens Formationerne.

[a] Verdens Formationerne.

Mere og mere oeconomisk bliver Styrelsen, mindre og mindre skal der ødsles. I Oldtiden levede kun en Enkelt, Mængden, de Tusinde ødsledes paa ham. Saa kom Repræsentationens Idee. De, der egentligen levede, var igjen kun Enkelte, men Mængden anskuede sig dog i dem, participerede dog i deres Liv. Den sidste Formation er: den Enkelte, saaledes forstaaet, at den Enkelte ikke er i Modsætning til Mængde, men ligeligt hver en Enkelt.

Men mere og mere anstrengt bliver ogsaa Opgaven for Missionairerne, der skulle forberede Dette. Fordum var Læreren en Enkelt; men han havde saa Disciple. Deri laae for det Msklige i ham noget Trøsteligt; han havde en Slags msklig Sandsynlighed, at al hans Stræben dog ikke sporløst skulde forsvinde, thi han havde jo Disciple, han bredte sig saaledes i Endeligheden.

[b] og Læreren havde ogsaa Leilighed til at gjøre sig det mageligt ved Hjælp af at have Disciple, havde Lindring ved Hjælp af den relative Maalestok.

Men naar den sidste Formation begynder, bliver Læreren, den Enkelte, der ingen Disciple vil eller tør have. Og hvilken frygtelig Anstrengelse, hvor er det muligt at undgaae Svimmelhed! Midt i denne Hvirvel af Millioner, hvor Alt ellers er Sammenhold og Partier: der staaer en saadan Enkelt aldeles hjælpeløs; han gjør sig selv hjælpeløs, thi han vil ikke have Disciple. Hvor let da for Tidens Bølge at gaae over ham og udslette al hans Stræben som et Intet! Hvilken Tro for at holde dette Liv ud Dag for Dag, hvilken Tro, for at troe, at det at hans Liv er bemærket af Gud, at det er nok. Og hvorledes ødsles ikke en Saadan i Guds Tjeneste! Men jo mere der ødsles i Forhold til Læreren, desto mere Oeconomie i Forhold til Slægten. Fordum sparedes der paa Læreren, og ruttedes med Mængden, nu ruttet der med Læreren, just fordi der skal opdrages i Kategorien: den Enkelte.

#

NB14:90

#

R. Nielsen. Mit Forhold til ham.

[a] R. Nielsen.

Jeg var opmærksom paa, hvorledes R. N. næsten udelukkende beskjeftigede sig med mine Skrifter, og jeg maatte befrygte, at han pludselig gik hen og begyndte at docere. (Dette vil findes bemærket i Journalerne fra den Tid, 47 ell. 48 tidligt.). Ogsaa for at forebygge dette, var det bedst at drage ham lidt nærmere til mig, han der fra sin Side saa afgjørende som muligt søgte at blive draget til.

Men Det, der hovedsaglig bestemte mig, var Følgende. Pludselig gik det en Dag op for mig, at min hele Stræben dog havde det Ansvar, aldeles at have forbigaaet den msklige Instants, sæt jeg døde imorgen, saa var der ingen Commentar i Forhold til mit Liv. Dette blev mig aldeles tydeligt paa en Kjøretour til Hirschholm, just paa den Tid, da jeg havde naaet at forstaae mig selv qua Forf. Jeg lod imidlertid nogle Dage gaae hen, men gav Sagen et religious Udtryk for mig; og handlede saa i Kraft af religious Beslutning. Saa trak jeg ham til mig. (Angaaende alt Dette findes Oplysninger i Journalerne fra den Tid.)

Hans Forfatter-Virksomhed hidtil har jeg ikke havt stor Glæde af; jeg har nemlig ikke ligefrem villet sige ham, ell. kunnet forsvare at sige ham, hvad han egl. skulde gjøre, det maatte jeg henstille til ham, og den Tvetydighed kom frem, om det ikke snarere var ham, der vilde have Profit af mig, end min Sag, der skulde have Gavn af ham. Naa Taalmodighed. – Hans store Bog maatte jeg næsten betragte som et Bedrag mod mig: at han benyttede sig af sit Forhold til mig til at slippe igjennem; at han, saaledes understøttet og udviklet som han var af mig, spillede den Selvstændige. (Angaaende dette cfr. Journalerne og en egen Pakke, som ligger i Pulten: Polemica angaaende N.^s store Bog).

Imidlertid, da jeg har ham i mit Guds-Forhold, har jeg redeligt holdt ud med ham.

Den anden Bog, Anmeldelsen af Cl. og Martensen er vel atter en Mislighed, at han selv paavirket strax ligesom indcasserer det Honorar, saa ogsaa at faae Lov til at holde Dom over Martensen, og næsten bringe Pseudonymen i en forkeert Belysning. (Angaaende dette cfr. Journalerne og en egen Pakke, som ligger i Pulten.). Dog var der ved denne Bog vovet Noget, og det calculerer jeg i hans Faveur.

Forstaae mig gjør han vel egl. ikke; men respectabel er altid den Iver, hvormed han har sat sig ind i mine Skrifter, og min Tro er, at jeg vil faae Glæde af ham, skjøndt han hidtil egl. har sinket mig, og jeg har anvendt meget paa ham, som et Øieblik næsten saae ud som værre end tabt.

Det han burde have gjort fra Første af, var ganske simpelt og eenfoldigt uden videre at have erklæret at

[b] Og i Forhold til min Sag var det han fra Første af skulde have gjort følgende: han skulde saa kort

disse Skrifter havde overbeviist ham, og han forandret sit Standpunkt, og derpaa indviet sig til at tjene Sagen. Dette skulde være gjort kort, ethisk, i Charakter. Saa kunde jeg i en Fart have seet, om han lod sig bruge. I saa Fald kunde jeg have accepteret ham, og i en Fart faaet Døren lukket igjen, medens jeg nu, da han er sluppet igjennem paa den Maade, som han er kommet igjennem, nu vil^c holde Trængslen ude, der nu skal til at dømme om mig.

Vistnok har jeg holdt meget ud med ham i Retning af Taalmodighed, og just fordi jeg har havt ham i mit Guds-Forhold; men mig har det ogsaa udviklet yderligere religieust. Paa den anden Side, har han kløgtigt villet bedrage mig, selv om han ikke har været sig dette tydeligt bevidst: han har egl. bedraget sig selv. Thi han tog sig ikke iagt for, at Omgivelsen naturligviis vilde faae travlt med at tvinge ham ind i Charakter af Discipel, og selv har han bragt sig i den Forlegenhed, at det maa see ud som havde han villet gaae udenom og spille Selvstændig. Havde han gjort Skridtet eenfoldigt, havde han staaet langt sikkrere og renere.

Mig gjør i en Forstand hans Forhold hverken fra ell. til; thi jeg er uforandret religieust enig med mig selv om, at det var min Pligt, at tage et Msk. til. Det, der beskjeftiger mig er at jeg handler efter den største Maalestok redeligt mod ham.

Var han blevet, om man saa vil, Discipel, Tilhænger eller Deslige: Coterie var det dog ikke blevet; thi det afgjørende for Coterie er ikke det, at to ere forenede, men det, at de holde sammen i eet ell. andet endeligt Formaal. Om ti holdt sammen i Ideen blev det aldrig Coterie.

Den Plads der var forbeholdt ham, var ogsaa i høi Grad holdt i Priis den nemlig, at være den Anmelder, som jeg erkjendte for tilforladelig, hvorfor jeg just hidtil med store Opoffrelser havde vraget. Og hans Stilling her [var] ubetinget blevet betydningsfuld; thi just ved Forholdet til mig, ved personlig Omgang med mig, har han faaet og vilde han end yderligere have faaet vüer, der vilde have gjort Anmeldelsen til noget langt mere end en almdl. Anmeldelse.

I Begyndelsen af vort Forhold udviklede jeg ham meget stærkt; men da jeg især ved den store Bog blev opmærksom paa, at her pludselig kunde afstedkommes et høist farligt Bedrag, trak jeg mig lidt tilbage, og gjorde Forholdet fjernere; men opgivet ham har jeg ingenlunde. Det, at jeg tier, er ogsaa det

men saa categorisk som muligt have belyst hele Phænomenets Heterogenitet. I det Sted gjorde han lige det Modsatte: selv, confunderende, skriver han ogsaa en stor Bog, i hvilken han endog ignorerer hvorledes han har benyttet mig og er hjulpet af mig. Og anden Gang (Anmeldelsen af Climacus) er han endnu ikke kommet videre end til at benytte nogle enkelte Theses af een Pseudonym, og som han docerer.

c have Besvær for at

[d] Egentligen er R. N. ikke oprindeligen udviklet ved Læsning af mine Skrifter; det var først ved Hjælp af min personlige Paavirkning – og saa ved Studiet. Men dette har han aldrig fundet Leilighed til at udtrykke. Selv har han mere end een Gang tilstaaet mig, at det Eneste, han frygtede, var at slippe mig forbi. Jeg har i Anledning af den store Bog alvorligt foreholdt ham det Usande i, at han privat tilstod Alt, men offentligen fortiede Sandheden. – Dette m: H: t.; at det nu næsten kunde synes Nogen, som var det mig, der lod R. N. i Stikken, istedetfor at det er hans egen Kløgt, der straffer sig selv. Men han kan jo indhente det Forspildte. Havde han oprindeligt været redeligere og eenfoldigere, havde han undgaaet alt Vrøvlet med at være Schüler.

bedste Beviis for, at jeg idetmindste seer den Sag an. Hvor taabeligt da, med disse Folk, som faae travlt for at skille mig af med en Tilhænger, ret som kunde jeg det ikke selv.

NB14:91

#

Det er ypperligt med Folk her hjemme; de kan strax see, om Noget er af mig eller af en Schüler. Saaledes da Prof. Nielsens Navn stod paa hans Bog kunde de strax see, at det var af en Schüler. Og da jeg saa samtidigt lod udgaae: H: H: – saa saae Alle at det var Efterligning.

Nei, at Nielsen var Efterligning, det kunde jeg endda nok selv have seet; men Folk i Almdl. ere ikke saa udviklede.

#

NB14:92

#

Som Mennesker, der ikke have megen Idealitet, ikke kan forstaae et Indfald, en Vittighed, en Anekdoter o: s: v: uden at faae at vide, »hvem det er der er meent« (Navnet): saaledes gaaer det med Msker, der ikke have megen Idealitet i Forhold til at arbeide. De formaae ikke at forvandle sig i Taushed og ved Idealitets-Arbeiden til intensive Punkter; saasnart De blot faae en løs Tanke, skal den strax meddeles disse virkelige Msker, Den og Den (Navnet) eller De skal strax angribe Den og Den (Navnet – udvortes Virkelighed.) Saa bliver der da Sensation, lidt Op- og Sammenløb, Allarm i Leiren, Spektakel – det seer ud som frembragte De en ganske anden Virkning end de intensive Punkter og hvorfor? fordi de bruge svagere Midler. Det intensiveste Middel seer i »Øieblikket« altid ud som udrette[de] det slet Intet, bevægede Intet; og derimod det svageste Middel, c: det mindst intensive, det som meest er beslægtet med hele Øieblikket, det bevæger meest, just fordi det i dybeste Forstand slet ikke bevæger. Det er nemlig ikke et Punkt extra, hvilket dog er dialektisk nødvendigt til i Sandhed at bevæge, det er Røret i selve det Øieblikkelige. Det har slet ingen Heterogenitet; Enhver kan strax gaae ind derpaa eller dog strax forstaae det, og saa nævnes der Navne, Navne paa Tilhængerne, og Navne paa det Angrebne o: s: v:. Og saa gaaer Historiens Bølge i næste Øieblik over hele denne Bevægelse, og den er som glemt. Men i næste Øieblik staaer den intensive Bevægelse forklaret op.

#

NB14:93

#

3^{die} Søndag i Advent (Mth: XI, 2-10).

Her er en egen Art Dialektik, Qvalitets-Dialektik. Man skulde nærmest tænke sig det saaledes: Forgængeren (Joh. d. Døber) bekræfter Xstus at være den Forventede. Men dette er, dialektisk, et respektstridigt Forhold; thi til at bekræfte maa man selv være det Høiere. Derfor er det Johannes d. Døber, der sender Disciplene til Xstus at spørge ham, om han er den Forventede – og saa er det Xstus, der efterat have svaret Disciplene, derpaa ender med at bekræfte Joh. d. Døber, at han ganske rigtigt er Forløberen; det er ikke Xstus, der støtter sig ved Forgængerens Autoritet (hvilket ogsaa er en Paralogisme) nei det er ham, der drager Forgængeren inden for sin Auctoritet og i Kraft af sin Auctoritet bekræfter ham [at] være den rette Forgænger. Nu først staaer egl. Forgængerens Ord til Troende, at Xstus er den Forventede, nu, da Xstus har bekræftet, at Forgængeren virkelig er Forgængeren.

Dette synes en Cirkel, men er saa langt derfra som muligt, det er den eneste Consequents indenfor Autoritets-Dialektik.

NB14:94

#

Ogsaa et Msk. kan opleve en Slags Analogie til Xsti Situation for Pilatus. Der bydes ham maaskee en Aerkjendelse, som Folk synes allerede er noget Overordentligt; og dog maa han Sandheden tro sige: nei, den vil jeg ikke modtage, den er usand; jeg skylder Gud og Sandheden at fordre mere. Saa blive De forbittrede – og nu maa han tage det omvendte Udtryk for Aerkjendelse, at lide.

#

NB14:95

#

Peters Yttring i Conventet.

[a] Peters Yttring i Conventet.

Det er da forresten noget Confusionsmagerie, med at tage det Sted af Paulus og saa udvise Martensen og mig som de to Retninger. Thi skal Martensen sammenholdes med Paulus saa bliver Paulus heel og holden (ogsaa hans σοφοσοσυνη) Extase. Det martensensk-peterske Begreb af Besindighed er et tildeels irreligieust Begreb af Spidsborgerlighed og Magelighed.

Forøvrigt burde Peter da ogsaa have mindet om, at i vor Tid er det just det Vanskelige at repræsentere Extase. Thi Middelmaadighed, verdslig Prutten o: s: v: den er jo just det Dominerende. Det burde da ogsaa være viist som det Eiendommelige ved min Extase, at den er baaret af en lige saa stor Besindighed. Allerede det, at jeg benytter Pseudonymer, digtede Personer (at det altsaa ikke er mig) til at repræsentere Extasen, medens jeg selv i opbyggelig Tale taler stille og mildt. Forskjellen mellem Kategorien: den Enkelte som den bruges af Pseudonymerne, og som den bruges af mig. o: s: v:

Dog hvad gjør alt Dette Peter. Han proclamerer selvbehageligt (og naturligviis under Jubel af Landsbypræster) Middelmaadigheden: der er to Retninger (det er de Præsterende) de ere eensidige – men vi, vi som Ingenting præstere, vi ere af Sandheden; og vi ere jo ogsaa de Fleste. Troer kun mig, jeg veed det, skulde jeg ikke vide det, jeg er jo 8 Aar ældre end min Broder.

#

NB14:96

#

4de Søndag i Advent.

Man har ingen Forbindelse meent at kunne finde mellem Evangelium og Epistel. Den er der dog, naar man tænker paa, hvad Joh. den Døber ogsaa siger om sig selv: Den, som har Bruden er Brudgommen; men Brudgommens Ven glæder sig ved at høre Brudgommens Stemme; denne min Glæde er fuldkommen. Saaledes blev her et Thema muligt: den fuldkomne Glæde; og dette vilde ganske svare til Epistelen.

Og til Epistelen kunde saa Themaet blive:

Den fuldkomne Glæde, Glæden i Herren.

1) Forsonlighedens Glæde ved Sagtmodighed (v. 5).
Den skønneste Glæde.

2) Sorgløshedens Glæde (v. 6.) i Bønnen (v. 6). Den saligste Glæde.

3) Den Glæde, som er Guds Fred. Den er den fuldkomneste Glæde: a) den overgaaer al Forstand, saa ubeskrivelig er den; b) den bevarer Hjerterne og Tankerne i Xsto Jesu, saa forskjellig fra al anden Glæde, hvilken vi maae passe paa, at vi ikke miste, istedetfor at denne Glæde passer paa os, bevarer os; hvilken Tilforladelighed!

[a] den tilforladeligste Glæde.

NB14:97

#

Om Peter.

[a] Om Peter.

I saa lang Tid existerer jeg qua Forf., og Peter fandt ingen Anledning til at udtale [sig]. Men neppe seer det ud som vilde man efter en større Maalestok pointere mig: saa faaer [han] travlt for at expectorere sig, formodentligt for paa Partiets Vegne da ogsaa at byde paa mig, og vel især begeistret ved den ønskelige Leilighed til at slaae sig til Ridder paa R. N. (en saa saare taknemlig Opgave i dette Øieblik) og statuere et Exempel paa det at være Tilhænger – han, der selv indtil latterlig Affectation har været en Tilhænger og Copiist af Grundtvig.

Den hele Sag har berørt mig meget smerteligt. Saa aldeles uden Deeltagelse har Peter været i al den Tid, jeg har lidt en Pøbel-Forfølgelse, der er fra ham, bogstaveligen, aldrig hverken mundtligt eller skriftligt hørt et Ord i den Retning; megen Forbindelse har vi aldrig holdt, men fra den Tid drog han sig ganske tilbage. Han veed, at jeg har Bekymring med Hensyn til mine Finantser – aldrig eet Ord derom. Han veed, at jeg lider under at være for uproportioneret i Forhold til Landet – aldrig et Ord derom.

[b] cfrp.158 i denne Journal n:.

Men endelig seer han sit Snit. Han indtager et høiere Standpunkt end de tvende Retninger: Martensen – og S. K. (thi rigtignok forsikkrer han, at han ikke medierer, men faktisk ligger det dog i hans Fremstilling, han vil blot benytte disse tvende Retninger – ergo er han dog vel et Høiere), han slaar populairt ind i den hele Skjødsløsheds Jargon, der saadan i en Halvtime er istand til at bedømme 7 Aar[s] Arbeider; hjertelig proclamerer han Landsbypræsternes Suprematie og Middelmaadighedens Herredømme; han dækker sig forsigtigt ved den Undskyldning, at det blot var et

[c] Hans Ord ere høist besynderlige: han vil ikke mediere mellem to syndige Msker, i almdl. msklig Sprog vilde det hedde: jeg, et syndigt Msk, vil ikke paatage mig at mediere mellem to Msker.

[d] At Alt dette har været Peter tydeligt mener jeg ikke, men en Deel deraf burde have været ham tydeligt, vilde ogsaa have været ham tydeligt, hvis han ikke ved disse Landsbypræster og Conventer var forvænt til Selvbehagelighed og saaledes forvænt, at han maaskee endogsaa i en Slags dum Gemütlighed partielt har meent at gjøre mig en Behagelighed, uagtet han dog burde forstaae, at for at gjøre det, maa han anlægge en

Hastværksarbeide; han profiterer det Sandsebedrag: jeg som Forf.^s ældre Broder maa sagtens vide Beskeed (hvilket er den frygteligste Usandhed, i den Grad, at han just burde have fremhævet det); han binder Hænderne paa mig, thi jeg kan ikke godt røre mig uden at Verden raaber: Scandale; og han bliver elskværdig, thi det er jo en fordeelagtig Omtale om mig, hvad jeg saa igjen paa en anden Maade maa lide under, da man vil sige det er Partiskhed; han bringer mig i Vanskeligheder med R. Nielsen, der dog muligt troer, at jeg stikker bagved i Henseende til Angrebet paa ham, og naar saa R. Nielsen angriber Peter, saa troer han vel, at jeg stikker bag ved R. N. ^[d]

Maalestok og virkelig belyse min Forfatter-Virksomhed, og allermindst connivere med den numeriske Bestemmelse af Msker og Sandsebedragene.

NB14:98

#

Nu har man da faaet skrækkeligt travlt med, at jeg vil danne en Skole. Det skal saa være en Indvending mod mig. Men hvorledes behandlede man mig tidligere. At det var en næsten overmenneskelig Idealitet tog man forfængeligt, regnede paa, at faae mig forvexlet med Særhed, som aldeles stod udenfor, medens man saa profiterede ved at laane af mig.

NB14:99

#

Det er hvad jeg stedse har sagt: kun en død Mand kan regjere Forholdene i Danmark. Tøilesløsheden og Misundelsen og Piat og Middelmaadighed er aldeles det Overmægtige. Dersom jeg døde nu, vilde Virkningen af mit Liv blive overordentlig; Meget af Det, som jeg endog blot løst har henkastet i Journalerne, vilde blive af stor Betydning og Indflydelse; thi nu havde man forsonet sig med mig, og kunde indrømme mig hvad der var og er min Ret.

#

NB14:100

#

Dersom jeg blot nu havde legemlige Kræfter, blot en lille Smule: saa kunde der gøres Adskilligt. Det er tungt og veemodigt, at Meget, som udendvidere bliver forklaret som Stolthed o: D:, ganske simpelt er Mangel paa legemlige Kræfter. Jeg er saa svag, at jeg selv næsten i Forhold til det Ubetydeligste, maa bruge Aands-Kræfter.

NB14:101

#

I Anledning af H: H:.

[a] I Anledning af H: H:

Hvorledes man end tænker sig Eenfold efter (paa den anden Side af) Reflexion: aldrig bliver det ganske som det umiddelbare Eenfold, det vil just være kjendelig paa at en Reflexions Viden bestandigt er med, men som holdes ethisk nede.

Dette er Forskjellen mellem Umiddelbarhedens og Reflexionens Martyr; den umiddelbare Martyr kan derfor ikke faae de egl. sympathetiske Collisioner.

Det er let nok at lade som naar man saa havde gjennemtænkt Reflexionen, saa kom den eenfoldige Beslutning frem ganske som en Umiddelbars eenfoldige Beslutning, aldrig efterstræbt af nogen Reflexion. Det tager sig saa herligt ud, men det er af samme Sort Vaas som alt det Hegelske, om at tvivle og saa kommer man til Vished o: s: v: – saadan Tale føre kun De, som aldrig have forsøgt Noget, just De, som ere længst borte fra at forsøge det for Alvor.

NB14:102

#

Om Peter.

[a] Om Peter.

Peter kom herved i December Maaned. Han fortalte mig, at han havde holdt et Foredrag paa sidste Convent, hvor han havde talt om Martensen og mig, og forundrede sig over, at jeg ikke havde hørt det. Han fortalte saa videre, at han i samme Foredrag egl. havde rettet sig mod R. Nielsen og en vis H: H:.. Derpaa sagde jeg til ham: H: H: er mig selv. Han blev lidt slaaet derved; thi formodentlig har han vel ikke videre læst den lille Bog, fuldt og fast overbeviist om, at den ikke var af mig. Saa blev der talt lidt om den. Da sagde Peter: ja, nu er det ikke værd at vi tale mere om den; thi Foredraget skal jeg nu først skrive. Saa skrev han Foredraget. Nu har han fattet sig meget kort om H: H:., og tillige bemærket: at den rigtignok har en paafaldende Lighed med S. K. Gud veed, hvad han egl. har sagt paa Conventet.

Det er dog en egen Ting, især naar man vil være den Samvittighedsfulde o: s: v:.

Paa en Maade, som idetmindste støder mig, har han ogsaa faaet i den senere Tid det Bibel-Ord op: Alt er Eders, det er da ogsaa benyttet i Foredraget. I en tidligere Samtale foreholdt jeg ham engang, at der dog var en vis Redelighed, som bød En, at angive, hvorfra man havde visse Tanker og Udviklinger, dertil svarede han: det behøves slet ikke, for den sande Troende gjælder: Alt er Eders.

NB14:103

#

Paa min Forfatter-Virksomhed kunde jeg anvende det Ord af Johannes den Døber: jeg er en Stemme. For at forhindre Forvexlingen, at jeg selv skulde blive antaget for det Overordentlige, tager jeg bestandigt mig selv tilbage: og Stemmen ∴: Det jeg siger bliver tilbage. Dog tager jeg mig bestandigt blot saaledes tilbage, at jeg jo vedkjender mig at stræbe. Saaledes er jeg som en Stemme, men har bestandigt een Tilhører mere end Talere i Almindelighed have: mig selv.

NB14:104

#

Thomas a Kempis (4de Bog cap. 6) citerer Ezechiel 33, 16 saaledes: ingen af hans Synder skal komme ham ihu. I Almdl. læses der anderledes: ingen af hans Synder skal huskes ham. Det var mærkeligt, om den første Oversættelse er rigtig; thi det er jo et langt stærkere Udtryk for Syndernes Forladelse.

NB14:105

#

1ste Juledag.

Idag er Eder en Frelser fød – og dog var det Nat, da han blev født.

Det er et evigt Billede: Nat maa det være – og Dag bliver det midt i Natten, naar Frelseren fødes.

Idag; det er en evig Tids Angivelse, ligesom naar Gud siger: idag, og ligesom de Bøger der udkomme i dette Aar. Det gjentages fra Slægt til Slægt, for hver Enkelt i disse Millioner – og hver Gang En i Sandhed bliver Xsten hedder det: idag er Dig en Frelser fød.

NB14:106

#

Et Forslag til at gjøre Ende paa alt det Vrøvl, om hvorledes man kommer ind i Xstd.

I Forhold til al existentiel Erkjenden gjælder det egl. hovedsaglig om, at faae Situationen tilveiebragt. Det

er det, man reent har glemt, og derfor kan man ikke faae Indtryk af Xstd.

Altsaa jeg tænker mig et Msk, som indtil videre ikke har noget Indtryk af Xstd, ell. er dybere grebet af Følelsen af sin Synd, men lever saadan hen i den magelige Forestilling, at han nok bliver salig.

Lad ham saa tage og læse det N: T:. Dette kan Ingen nægte, at den Dydslære, der her er fremstillet, er saaledes at den i Phantasie bevæger ethvert Msk.

Nu vel saa lad ham begynde der. Han gjør da Alvor af at ville realisere det Xstlige, indtil videre, siger han, er det ham ligegyldigt, om Xstus har været til eller ikke, hvem det N. T. er skrevet af o: s: v:.

Altsaa han gjør Alvor deraf. Men see idet han gjør Alvor deraf, vil hans Liv i christelig Stil collidere med Verden, han vilde blive udskjeldt som en Egoist, just hvor han handler uegennyttigst o: s: v:

Nu kniber det, nu kan han ikke holde sig ene – nu maa han have religieus Hjælp. For at holde sig mod Omverdenen maa han have religieus Hjælp. Men ikke blot dette, han maa nu ogsaa have den for at holde sig mod sig selv. Thi just fordi Verden klemmer saa stærkt paa ham, maatte han, for at holde sig ved sig selv mod den, i ethvert Øieblik være ganske sikker paa, at Feilen da ikke ligger hos ham, at han da fuldkomment realiserer det Gode.

See nu er Sagen i fuld Gang, nu behøver han Naaden, nu behøver han Xstus.

Saaledes er det Christelige. Lad En blot for Alvor begynde paa at ville realisere det, saa skal han snart lære at behøve Xstus. Lad ham bogstavelig give hele sin Formue til de Fattige, bogstavelig elske Næsten o: s: v:., saa skal han snart lære at behøve Xstus. Det Xstlige er en Habit som ved første Øiekast og for Phantasien seer indbydende nok ud; men saasnart man virkelig tager den paa – saa maa man have Xstus til Hjælp for at kunne leve i den.

Dette synes mig er yderst simpelt. Men denne Side af Xstd. har man reent afskaffet. Og dog er denne Side antydet i Xsti Ord: om Nogen vil gjøre hvad jeg siger, han skal erfare o: s: v:.; han skal erfare, ja det er næsten ironisk, han skal først erfare, at han behøver Xstus til Hjælp.

#

#

Om H: H:

[a] Om H: H:

Peter finder det inconsequent: at naar man siger »kun Den, der tier, bliver Martyr« at man saa siger dette. Ganske rigtigt; aber, det er just skeet, fordi jeg vilde svinge af der. See min kjere Peter her er en Consequents, som Du ikke er opmærksom paa.

Imidlertid er der jo ogsaa i Bogen selv alligevel gjort et Martyrium muligt nemlig: det at blive slaaet ihjel fordi man har forsvaret den Sætning, at et Msk. ikke har Lov til at lade sig slaae ihjel for Sandheden, da nemlig Samtiden vel vilde ansee dette for en uhyre Hovmod.

Og endeligen var og er det min Mening, at til et saadan Skridt som det at blive slaaet ihjel for Sandheden, hører dog ogsaa, at man hjælper Samtiden til at blive behørig medskyldig, at man udspiller en Invit, saa den kan komme til at tage Partes; thi ellers bliver Ansvaret for stort.

Alt Dette og meget Mere findes forresten optegnet i Journalen fra den Tid, da jeg udgav H: H:.

Men Sligt kan man jo ikke oplyse, uden at forraade det hemmelighedsfulde Maskinerie; derimod seer jeg, at Peter dog ikke er nogen synderlig opfindsom Combinateur.

#

NB14:108

#

Peters Yttring paa Conventet.

Tidens Ulykke og Grundskade var: Forstandighed. Det der behøvedes var just det Extatiske. Men det umiddelbar Extatiske vilde umuligt kunde have trængt igjennem, det havde Tiden protesteret som det Latterlige. Da fordredes min – det tør jeg sige – eminente Besindighed og Underfundighed for at faae det Tiden paanarret. Selv gjorde jeg mig existentielt til den Kløgtige og Letsindige, og brugte saa (ogsaa af andre Grunde for min egen Skyld) Pseudonymer. Og alt Dette, Heterogeniteten aner Peter ikke, men gaaer

hen og gjør mig, mig personligt, til Extasen umiddelbart og – pro dii immortales – i Modsætning til en Martensensk Besindighed! Det er en Misforstaaelse saa stor, at hvis den seirer, er jeg svækket 50 pC. – See saaledes gaaer det, naar een Broder taust, Gud lydig, arbejder i al Stilhed med alle Opoftrelser, og saa den anden Broder lapset paatager sig efter en Halvtimes Forberedelse med Overlegenhed dybsindigt at raade Tidernes Tegn.

Og saa den uheldige Parallele mellem en eksistentiel Forfatter af min Spændkraft og min Vingestrækning og min ethiske Hensynsløshed og det Almindelige: en Professor, der gjør en Universitets Carriere. Ja, lad Peter, der jo indbilder sig selv og Andre, at han føler saa dybt for Xstds Sag, lad ham see til, hvorledes han engang forsvare det. Men det synes virkeligt, at Peter, forvænt til Selvbehagelighed paa Conventer o: s: v:, er blevet noget verdslig sindet, saa han kunde have Lyst til at gjøre Lykke maaskee som Sludder-Mediator en ret taknemlig Rolle. – Mærkeligt forresten: for to Dage siden talte jeg med Grundtvig, han var ordentlig haansk i sine Udladelser om Peter i Anledning af dette Foredrag »hans pro og contra og Medieren uden selv at præstere Noget.« Dog deraf følger da ingenlunde at Grundtvig og jeg ere enige, maaskee vilde Grundtvig endog han skulde have angrebet mig istedetfor denne vrøvlede Medieren; thi Grundtvig har vel nærmest kun en Forestilling om min Charakter, min Flid og Opoftrelse.

Endeligen er det da ogsaa letsindigt af Peter, at glemme, at jeg jo er til for det hele store Publikum. Naar nu fra hans Smule Omtale (understøttet ved det Sandsebedrag, at han jo som Broder og ældre Broder maa vide udmærket Beskeed) det bliver Stik-Ordet om mig: det Extatiske, hvad saa? Saa betyder dette noget ganske Andet. I den store Verden er det Extatiske blot et andet Udtryk for det Phanta[s]tiske, og noget nær for Galskab. Og just saaledes dømmes egl. den store Verden selv om en Apostel. See, det vidste jeg. Derfor al min List ved, at jeg den Kløgtige, den Interessante underfundigt anbragte det Extatiske. Og alt Det er tabt – hvis ikke lykkeligviis Peters hele Omtale snart er glemt, hvad forresten sagtens vilde være Tilfældet, dersom ikke det Usalige var: at det er min Broder.

NB14:109

#

Mens Luften er endnu saa fuld

[a] cfr NB¹² p. 171.

Af Vintersneens Gysekuld,

Hvi lukker Du da Vind'et op

Brorson

Men det at »lukke Vinduet op« det er et Billede paa Utaalmodighed; Den Taalmodige sidder ikke ved Vinduet, han har altid Beskæftigelse nok, ell. sidder han ved Vinduet, saa passer han sit Arbeide og seer ikke ud af Vinduet; det er allerede Utaalmodighed at stjæle sig til engang imellem at skotte ud af Vinduet; og den Utaalmodige, han glemmer Arbeidet for at see ud af Vinduet, derpaa lægger han Arbeidet reent til Side for at see ud af Vinduet, endelig lukker han endog Vinduet op. Og hvad vil det sige ikke at lukke Vinduet op, hvad den Taalmodige ikke gjør, det vil sige, at være indadvendt, hvad den Taalmodige er, medens den U-Taalmodige er udadvendt. Den Taalmodige hviler stille i sig selv medens Tiden gaaer; den Utaalmodige finder ikke Hvile i Dybet derfor hænger hans Sjæl ved Øiet, der jo ogsaa er som et Vindue, gennem hvilket han stirrer ud.

NB14:110

#

I »Kirken«, hvor Orgelet gjør Musik stundom endog med Bistand af Basuner, er dog egl. ikke Stedet til at forkynde Xstd. – nei, i Virkeligheden, naar Forhaanelsen gjør Musik da er man, christelig forstaaet, rigtigt understøttet af Accompagnement – hvis man saa kan prædike.

#

NB14:111

#

I Xsten-Forfølgelsens Tid øvedes jo ogsaa denne Grusomhed, at man smurte Martyrerne ind med Beeg o: D: antændte dem som Fakler og lod dem saaledes lyse ved Festligheder: i Grunden er det Samme stadigt gjentaget i Christenheden, især de ublodige Martyrer de have langsomt maattet forbrænde – og denne deres Lidelse har saa dog været Lyset i Kirken.

NB14:112

#

I Anledning af Stilling.

[a] Mag.Stilling.

... »Saaledes gjør jeg mig en Glæde af at betragte Dem, ikke som en Tilhænger af mig men som en erklæret Tilhænger af en Forklaret, Deres Hustrue. Og saaledes forstaaet – lad mig sige Dem det – er De en Mulighed; det veed jeg at vurdere, ingen Kjender af Ædelstene har et skarpere Blik for

Straalebrydningerne end jeg for den existentielle Muligheds ædle Kostbarhed. Ved i from Indvielse ganske at tilhøre en Afdød er man temmelig sikkert mod at spille sin Tid paa Ubetydeligheder eller at narre Livet hen i »alvorlig« Forfængelighed. Ens Kraft – og man vil faae Kræfter, flere og flere Kræfter, ædlere og ædlere Kræfter – Ens Kraft vil i »Hjertets Oprigtighed« rette sig mod Eet. Ens Liv vil blive betydningsfuldt for En selv, vil faae dybere og dybere Betydning for Andre. Og naar saa dette Liv er fuldendt, der inderligt tilfredsstillede En – thi det var jo dog et Samliv med den Afdøde – saa hedder det i Afskedens Øieblik fra dette Liv »jeg ønsker ikke at erindres; dette Livs Betydning er et Minde om den Afdøde, hvem Eftertiden taknemlig skal mindes for hvad jeg har udrettet.« Saaledes hedder det i Afskedens Øieblik fra dette Liv; og der er neppe Tid til at faae det sagt, thi Afskedens Øieblik er jo ogsaa Mødets Øieblik med Den, fra hvem man væsentligen aldrig var skilt, eller aldrig var væsentligen skilt.«

Saaledes havde jeg et Øieblik tænkt paa at skrive ham til ^b. Hans Liv er lagt ham saaledes an, at han kan blive en religiøs Existents af ualmindeligere Art. Men Alt beroer paa, hvor dybt han er saaret ved Tabet af hans Kone, og hvor dybt han ethisk overtager Saaret. Er dette ikke i sin Orden, saa vilde en saadan Replik blot blive et Incitament, der frister Phantasien; og er Det Tilfældet, behøves intet Incitament. Men han interesserer mig, fordi jeg veed at vurdere hans Existents-Forhold.

b i Anledning af det Exemplar han har sendt mig af den lille Bog mod Martensen.

NB14:113

#

.... Eller naar Hans Eminentse med en malerisk Armbevægelse lægger Haanden paa Brystet, paa det Sted, hvor Ordensstjernen funkler – dog maaskee er det just for at skjule denne sin Blussel – og rørt forsikkrer »om end Alle forlode Xstum, om Xstdommen forsvandt af Verden, jeg vilde dog ...«: ja, hvad enten det nu er for at argumentere fra Ordensstjernen eller det er for at skjule den han lægger Haanden paa Brystet, mig overbeviser han ikke; thi Det, et Øieblik med Haanden at skjule Stjernen, det er dog for lidt, jeg maatte forde at see lige den modsatte Virkelighed, Forhaanselsens Mærker, for blot nogenlunde at fidere paa en saadan Forsikkring af en Taler.

NB14:114

#

Det er ogsaa en Form under hvilke[n] Mskene ofte bedrage sig selv: i privat Samtale og Omgang sige de om Den og Den, det er et slet Msk, ell. hans Liv er skadeligt for det Godes, for Xstds. Sag – men offentligen yttre de Intet, og nu beregne de sig det paa en Maade som en Mildhed af dem, en Skaansomhed. Jo jeg takker; at gjøre det offentligt det vilde være besværligt, Uleilighed, maaskee Fare. Hvilken dobbelt Sviig.

Jeg har gjort mig det til Princip: ikke at spille min Tid paa privat at gaae at tale om at En er en Slyngel o: D.: Anseer jeg ham derfor og Sagen at være vigtig, saa gjør jeg det offentligt. Men at gaae saadan og vrøvle privat er mig for Lidt og er mig modbydeligt.

NB14:115

#

Da jeg stod ene, og anvendte mere end min halve Kraft for at staae ene, da benyttede man sig fræk deraf, og skjøndt man saa smaat dog anede at det just var Idealitet, gjorde man det til den populaire Indvending: ja det er ikke Noget, det er blot en Enkelt. Nu vender man Forholdet om, og gjør det Første gjeldende mod mig, nu hedder det, jeg skal have faaet Tilhængere o: D. Og dog gjør man en egen indirecte Tilstaaelse sig betræffende; thi man tilstaaer i Grunden, at nu nødsages man til at tage mig med, nu kan man ikke evitere Trykket, som den Gang man frækt forvandlede min Idealitet til Særhed, hvad man nu paastaaer var det Høieste, medens man dog gjorde Alt for at ignorere mig. Men var det det Høieste, burde man jo have berømmet det o: s: v: istedetfor at ignorere det.

NB14:116

#

Det er ganske vist, at jo mere Noget gjøres kostbart, desto mere vurderes det af Mskene; hvis det kostede Penge at gaae i Kirke, saa gik Flere i Kirke o: s: v:.. Saa kunde en Forstandighed mene at tjene Xstd. ved at udføre eller indføre dette. Men her er en anden Vanskelighed: saaledes vil det Guddommelige ikke understøttes. Det er just det Guddommeliges uendelige Fornemhed, at det vil ødsles, uden at understøttes af Sandsebedrag – dog naturligviis uendeligt vidende, at det er det Guddommelige, og veemodigt vidende, hvor lidet det just derfor agtes; men aldrig var det muligt, at det Guddommelige vilde hjælpes ved et Sandsebedrag.

NB14:117

#

Nu er det saa nemt at snakke med, nu er Sagen omtrent afgjort, saa kommer Peter ogsaa og siger om Martensen: det har jeg sagt fra Begyndelsen, at han ikke var Tænker – men hvorfor sagde han det da ikke offentligen ved Begyndelsen, men først ved Enden. Til den Replik: det har jeg sagt fra Begyndelsen kan kun svares: nei virkelig! –

NB14:118

#

Det er dog skjønt og det Eviges Magt i dette ene Ord af Luther over Epistelen af Philip. 2.: Xstus fornedrede

sig selv – ikke: han blev fornødret. O, uendelige Ophøiethed, om hvilken det med kategorisk Nødvendighed gjælder: der var i Himlen, paa Jorden, i Afgrunde, Ingen, som kunde fornødre ham – Han fornødrede sig selv.

Deri ligger da Xsti uendelig qualitative Forskjel fra ethvert Msk: at han ved enhver Fornødrelse, han lider, ubetinget selv maa give Samtykket, approbere, at han vil underkaste sig denne Fornødrelse. Dette er den uendelige Ophøiethed over Lidelsen, men tillige den kvalitativt uendelig intensivere Lidelse.

NB14:119

#

Ogsaa saaledes vil det vise sig at man ved blot nogenlunde at tage det Ord efter Ordet »søger først Guds Rige« i et Øieblik er practiseret ligesom udenfor Virkeligheden. De Andre gribe til i denne uhyre Krydsen og bruge om ikke urene saa dog melerede Midler, og nu gaaer det i en Fart – imidlertid staaer et saadant stakkels Msk. og tør kun bruge det reneste, Evighedens! Hvor let kunde jeg ikke skyde en uhyre Fart blot ved nogle smaa Avis-Artikler, hvilke Ingen kan skrive som jeg; men jeg tør det ikke. Og saaledes i alle Forhold.

NB14:120

#

Iforgaars spadserede jeg med Nielsen. Det var sidste Gang i dette Aar. Samtalen ledtes ogsaa saaledes, at han selv vedgik, hvorledes det dog var noget Personligt, der havde bestemt hans hele Sving idetmindste for en Deel. »Han følte sig tilsidesat ved Siden af Martensen; Martensen sad nu allerede i flere Aar paa den Plads i Videnskabernes Selskab, som tilkom ham« o: D: Nu det er da godt, at han selv siger det. Mit Haab er, baade, at Virkeligheden vil behørig bearbejde ham, og at han ved Forholdet til mig vil faae et Indtryk af en ganske anden Betragtning af Livet: og saa kunde der vel komme noget Godt ud. At der allerede er foregaaet nogen Forvandling med ham, tyder jo just det paa, at han nu selv tilstaaer det.

[a] R. Nielsen.

NB14:121

#

I al den almdl. Talen om at Joh. Climacus blot er Subjektiviteten o: s: v: har man da, foruden al hans øvrige Concretion, reent overseet dette, at han i et af de sidste Afsnit viser, at det Mærkelige er: at der gives et Hvorledes, der har den Egenskab, at [er] det nøjagtigt opgivet, saa er Hvad ogsaa givet; at dette er »Troens« Hvorledes. Her er dog vel Inderligheden just i sit Maximum viist at være igjen Objektiviteten. Og dette er da en Vending af Subjektivitets-Principet, der, saavidt mig bekjendt er, aldrig før er saaledes gennemført ell. udført.

[a] Joh. Climacus.

NB14:122

#

Det Prædikat jeg kunde have Lyst til at forvandle til fremtidigt staaende Prædikat om Goldschmidt er: den dydzirede. Det er en Hentydning til »*det lykkelige Skibbrud*«, hvor Skjøgen, der skal giftes, faaer et Bryllups-Vers: den med Rosen forenede Lilie, helliget den dydzirede Møe o: s: v:. Og da G. i sin Tid dannede Overgangen fra Skjøge-Livet ved *Corsaren* til *Nord og Syds* pæne Anstændighed (aldeles analogt til det at en Skjøge giftes) burde han dog have sørget for at faae et saadant Vers i Avisen.

[a] Goldschmidt.

NB14:123

#

Dialektik

Fromt har man en Mistanke til Subjektiviteten, at der, saasnart den indrømmes det Mindste, strax skulde blive noget Fortjenstligt – derfor skal Objektiviteten sættes.

Godt. For at tvinge Subjektiviteten lærer man rigtigt: Ingen frelses ved Gjerninger, men ved Naaden – og dertil svarende – ved Troen. Godt.

Men kan jeg da ikke gjøre Noget selv med H: t. at blive Troende? Enten maa man nu her strax svare et ubetinget Nei, og saa har vi Naadevalget i fatalistisk Forstand, ell. man maa gjøre en lille Indrømmelse. Sagen er, man er altid mistænkelig mod Subjektiviteten, og idet man etablerede, at man frelses ved Troen, fattede man strax Mistanke, at her dog er indrømmet for meget. Saa tilføier man: men Ingen kan give sig selv Troen, det er en Guds-Gave, jeg maa bede om.

Godt; men kan jeg da selv bede, eller skal vi gaae videre, og sige, nei det at bede (altsaa ogsaa det at bede om Troen) er en Guds Gave, som intet Msk. kan give sig selv, det maa gives ham? Og hvad saa? Saa maa det vel igjen gives mig det retteligen at bede om det, at jeg retteligen maatte bede om Troen o: s: v:.

Det er mange, mange Convoluter – men der maa dog paa eet ell. andet Punkt standses ved Subjektiviteten. At man gjør Scalaen saa stor, saa vanskelig, kan være priselig som Majestæts-Udtryk for Guds Uendelighed; men udelukke Subjektiviteten, lader sig dog ikke gjøre, med mindre vi ville have Fatalisme.

NB14:124

#

Berlingske Tidende udbasunerørstedes Bog (*Aanden i Naturen*) som et Skrift, der skal op[k]lare Forholdet mellem Tro og Videnskab, et Skrift, »der selv der, hvor det polemiserer er det altid i den meest dannede Urbanitets fineste Vendinger.« Man kunde fristes til at svare: den hele Bog er fra først til sidst, videnskabeligt ɔ: filosofisk videnskabeligt, en Ubetydelighed; og selv der, hvor den vil være meest betydelig bevæger den sig altid i den største Ubetydeligheds ubetydeligste Vendinger.

NB14:125

#

Epigram.

»Videnskaben« forsvares af *Flyveposten* og *Berlingske Tidende* – den angribes af Prof. Nielsen og Magister Stilling, Mænd, der aldeles ikke forstaae sig paa Videnskab. I Sandhed Barbariet staaer for Døren. Hvilket? Ja, wie es euch gefält; jeg tænker det Barbarie: at Videnskaben forsvares af *Flyveposten* og *Berlingske Tidende*. Er det ikke dette Barbarie Du frygter, saa vær rolig; der er – ja i Sandhed Barbariet staaer for Døren – der er allerede Forstærkning i Vente: »den med Rosen forenede Lilie« ɔ: (den med) » *Nord og Syd*« (formælede) dydzirede Jomfru-Brud, *Corsarens* Fraskilte, Hr ^bGoldschmidt synes ikke utilbøilig til at tage Parties, for – saa pænt, saa anstændigt, saa dydziret som muligt – at forsvare: »den christelige Videnskab.«

[a] den næringsdrivende Flyvepost, og den klatfingrede *Berlingske Tidende*.

b Meyer

[c] : »den med Rosen forenede Lilie«, *Corsarens* Fraskilte, nu » *Nord og Syds*« »dydzirede« Hr Goldschmidt

#

NB14:126

#

Der er dog virkelig noget Lavt, noget Simpelt i det meeste af Holbergs Comik, og deraf forklares det vel, at den er saa populair; thi den hænger sammen med den ganske almindelige, msklige, drillende og grinende Malice.

At fremstille det comisk, eller i Virkeligheden at lee af det, hvorunder et Msk. selv lider: nei, det kunde jeg ikke overtale mig til; naar saa er, lyster det mig slet ikke at lee, jeg vilde enten see at hjælpe den Mand tilrette, ell. jeg vil søge at undgaae ham. En gl. Mand, der, naar han nu engang har begaaet den Uforsigtighed at gifte sig med en ung Kone, frygter for at være Hanerei, nu virkelig lider under denne Indbildning: nei, jeg opfatter det ikke comisk; enten

vilde jeg, som sagt, see at gjøre ham begribeligt at det var en Vildfarelse eller jeg vilde lade ham gaae for hvad han nu engang var; men ikke den Art Comik, ei heller den Art Vittighed der er en Troels.

Jo mere jeg tænker over dette, desto mere seer jeg, hvor demoraliserende den Art Comik er; og desto mere kommer jeg til at tænke paa Dig, Du den Ædle, Du var dog den Eneste, der ædelt og dybt forstod, hvad Comik er, naar den skal sømme sig en høimodig Aand. Der fordres ubetinget, at den Paagjældende skal være sig selv lykkelig i sin latterlige Indbildning; saasnart han er sig selv ulykkelig i sin latterlige Indbildning, saa leer man ikke af ham. Dernæst er det ikke i Spidsen for grinende Skarer, ikke som den sandseligt Stærke, at man repræsenterer denne ædle Ironie, men som Du, ædle Eenfoldige!, langt, langt den Svageste i Øieblikket, medens Sophisterne baade havde Magten og Æren og Anseelse og vare sig selv yderst lykkelige i den Indbildning, som en heel Samtid delte med dem, saa de da vare langt fra at lide under den, den Indbildning, hvis Latterlighed kun Du saae Du ædle Vise!

NB14:127

#

Ogsaa af den Grund kan det være godt, at Christendommen repræsenteres af en Ugift. Tilsidst gaaer hele Christenhedens Smule Christelighed op i: Julefesten og dens Julekager. Det lille Jesus-Barn, det er den Art Xstd, der meest er fjernet fra at accentuere Begrebet: Efterfølgelse. Det er nu endda just ikke Opgaven selv at blive Barn – nei, Frelseren selv er hverken mere ell. mindre end et Barn, og derved bliver det; og Fatter og Mutter anseer ogsaa deres lille Sophie for et lille Gude-Barn. Lutter Blødagtighed. Overhovedet er denne absolute og eneste Fremhæven af Julen, aldeles at vende op og ned paa Xstd. Julen opkom da ogsaa først i det 4de Aarhundrede; men i denne Henseende er Orthodoxien ikke ivrig for at holde sig til de 3 første Aarh.

NB14:128

#

Det er Skade, at Dr.Kierkegaard har forqvaklet sig selv. Som Gedske i *Barselstuen* ikke kan sige eet Ord uden at græde; som det i Troia (cfr. *Ulysses v. Ithaca*) var Skik, at naar en Mand vilde sige »giv mig mine Støvler«, at han saa afsang det med Triller og Tremulanter: saaledes kan Dr. K. ikke gjøre den ubetydeligste Bemærkning uden at det hedder »naar vi stirre paa Historien, med Syn og Hjerte for Sagen fæste Blikket paa Historien, saa klarer Synet sig, det staaer vidunderligt deiligt for En, man skimter o: s: v:« Man bliver utaalmodig over denne Opskruethed, der lover saa meget og holder saa lidt. Og man bliver end mere utaalmodig, fordi denne Opskruethed stadig ledsages af en lige saa affecteret Beskedenhed, der taler om den egne Mangel paa Kundskaber o: D:, hvoraf vel altsaa er Meningen: at det er en Seer, vi

har for os. Og dog er Sandheden nok den: Dr. K. er en Mand med ualmindelige Kundskaber og Læsning, et godt Hoved; derimod er han ikke – det seer man strax – han er ikke, hvad han ved at copiere Grundtvig, indbilder sig selv og Andre, han er ikke en Seer, der, med Syn og Hjerte for Sagen, naar han stirrer paa Historien, skimter – nei, (som Joh. Climacus i en lignende Anledning har sagt) nei han skjemter saa kun.

Gid han vilde overtage sin virkelige Dygtighed, anlægge en ordentlig Maalestok for sin Arbeiden, forstaae, at i et saa lille Land som Danmark bør enhver Dygtigere først og fremmest arbeide for at opretholde Maalestokken; gid han vilde det, og forsmaa det Magelige og Affecterede, i nogle Landsbypræsters Øine, der formodentlig igjen have Syn og Hjerte for Sagen¹, at være en Seer.

1 (thi Sligt lader sig repetere i det Uendelige, og selv den Kommens-Kringle, Niels Klim tabte i Faldet, selv den antog jo strax en Repetents Stilling i Forhold til N. K.)

NB14:129

#

Som en Bassist stundom kan tage Tonen saa dybt, at man slet Intet faaer at høre, men kun, hvis man staaer ham meget nær, ved at bemærke nogle convulsiviske Bevægelser ved Munden og Halsen, har Sikkerhed for, at det var Noget: saaledes seer Grundtvig stundom saa dybt i Historien, at man Intet faaer at see; men dybt er det!

NB14:130

#

De Andre, der, saaledes som jeg, have været Gjenstand for en Pøbel-Forfølgelse, de have dog Noget, der holder igjen: høi Embedsstilling, store Indtægter, Titler og Værdigheder – det er Noget, som »Mængden« alligevel respekterer, i ethvert Fald forhindrer det den i at falde paa at ansee de Vedkommende for Halvgale. Jeg har Intet, er Intet; har kun min Sags sjeldne Reenhed, min Uegennyttighed, mine Opoffrelser: jo, jeg takker, alene det var nok til at blive anseet for Halvgal i denne usle Verden.

#

NB14:131

#

Og denne usalige Graadighed efter Tanker, dristige Udtryk o: D:!
Tale med Nogen i dybere Forstand kan

jeg egl. ikke. Thi for dog nogenledes at skulle kunne forstaae mig, maa han være adskilligt udviklet. Og naar saa er, saa kan han ikke modstaae den Fristelse, at blive productiv ved Hjælp af mine Yttringer; saa benytter En det i Skrifter, en Anden i Prædikener, en Tredie i videre Talen med Andre o: s: v:.

Min Ulykke er og bliver det dog at jeg er for uproportioneret udviklet i Forhold til vore Smaa-Forhold. Og Ingen forstaaer, hvorledes man kan lide derunder; det kan Ingen forstaae, det kan de kun misunde.

Naturligviis i Forhold til Gud kan jeg ikke Andet end takke for det ubeskrivelig Gode, han har gjort imod mig, saa langt mere end jeg havde ventet.

#

NB14:132

#

Christendommens Forkyndelse.

Det er den Vanskelighed jeg er stødt paa: naar Xstd. skal forkyndes i sin Sandhed som den er i det N. T., saa er den et Gude-Sprog, og der maa egl. mere end et Msk. til at forkynde den. Den Aandens Omvendthed i Forhold til det Almene-Msklige (at naar Verden gaaer mig imod, saa skal jeg just glæde mig, at det er egl. det Lykkelige o: s: v: o: s: v:) – ja selv om det var saa, at jeg ved den yderste Anstrengelse kunde nogenlunde holde mig selv paa den Spidse: det er dog en Grusomhed at tale saaledes til andre Msker.

Dette forstaaer jeg. Men hvad er skeet? Ja den egl. Forkyndelse af Xstd. er forsvundet af Verden. Det Xstd der forkyndes er Intet mindre end Xstd.

Saa er det jeg har tænkt, at der maa et Digterisk til. I et Digterisk fremstilles Xstd. i sin sande overmenneskelige Høide – og det maa nu overlades til Enhver, hvor langt han kan komme ud.

Men vanskeligere bliver dog Sagen derved; thi naar Den, der har gudd. Myndighed, naar han er commanderende med, saa hjælper just hans resolverede Comando til at vove.

NB14:133

#

Hvilken Smertens Selvmodsigtelse i Xsti Forhold til Disciplene. Han, Mesteren, Han, der fordrer Tilbedelse – Han seer jo dog, at Disciplene, msklig talt, lide ved at være Hans Disciple, saa det jo, msklig talt, næsten var som var det Ham, der skulde takke dem, at de bleve ham troe.

Og hvilken egen Art Værdigheds Dialektik, at vide sig at være Gud, og saa at være saa langt fra at kunne sikkre sine troe Disciple en Smule Anseelse, at tvertimod de maa lide Fornedrelse just for Forholdet til ham – og saa dog at opretholde den uendelige Værdigheds Forestilling.

Er det dog ikke som allevegne, det Christelige lader sig kun analogt belyse ved Afsindighed. En Afsindig han kan blive ved at fastholde den Indbildning, at han er Konge, tiltrods for hele Verdens Protest: o, men naar man ikke er afsindig, saa at fastholde den Tanke, at man dog er den uendelig Ophøiede naar Alt udtrykker Foragt, Forhaanelse, at opretholde den lige over for Disciplene, der jo, msklig talt, istedetfor tilbedende at takke for at turde være Disciple, snarere dog vel, msklig talt, havde Ret til at lade ham føle at det var ham, der skulde takke dem, han som jo dog i en vis Forstand ikke engang kan undvære dem, thi et Par Msker skal han have og bruge: see, det er overmenneskeligt!

NB14:134

Luther.

Der seer man Følgen af ikke at være dialektisk. I en Prædiken ivrer Luther paa det Heftigste mod den Tro, der holder sig til Personen istedetfor at holde sig til Ordet; den sande Tro holder sig til Ordet, ligegyldig hvo Personen er.

Ja, godt nok, i Forholdet mellem Msk. og Msk. Men ellers er da Xstd. afskaffet ved denne Theorie. Vi faaer saa i almindelig Forstand en Lære, hvor Læren er mere end Læreren, istedetfor at det Christelige er det Paradoxe, at det vigtige er: Personen. Hvorfor mon Paulus saa ivrig indskærper, at han er Apostel οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδε δι' ἀνθρώπου uden for at vise Ueensartetheden, hvilken igjen er Myndigheden. Paulus kan i en anden Forbindelse ganske consequent skaffe denne sin Forskjel bort, naar det gjælder om at sætte Xsti Person, som naar [han] ivrer mod at Nogle kalde sig Petri, Andre Apollos, Andre Pauli o: s: v: istedetfor at Alle ere Xsti.

Overhovedet er dette atter Xstds paradoxe Heterogenitet fra al Lære i videnskabelig Forstand, at den sætter: Myndighed. En Philosoph med Myndighed er Nonsens. Thi en Philosoph strækker ikke videre end hans Lære strækker, kan jeg bevise, at hans Lære er

selvmodsigende, urigtig o: s: v: saa har han Intet at sige. Det Paradoxe er at Personligheden er Høiere end Læren. Det er derfor ogsaa Nonsens af en Philosoph at fordre Tro.

NB14:135

#

Det er dog Charakteristisk: Religieusiteten (saaledes finder man det altid fremstillet i de strengere Opbyggelsesskrifter) anseer det for Fromhed: at længes efter Døden. Og i vore Tider der dadler man det, vil næsten gjøre det latterligt, bryster sig af at hænge fast ved dette Liv.

Atter her [er] som overalt næsten den absolute Omvendthed naaet af Religieusitet medens man dog vedbliver at lege Religieusitet. Sagen er ganske simpel: i Grunden troer man ikke paa noget evigt Liv, og man frygter Døden, derfor gaaer Alt ud paa at holde Livslysten oppe og gjensidigen at bestyrke hinanden deri.

NB14:136

#

Som man nu med Afsky og Gysen tænker paa det at være Jesuit o: D: (fordi man ved det Navn Jesuit strax tænker paa den afskyelige Udartning) saaledes vil man engang tænke paa det at være Journalist.

Der kan blandt Slagtere findes brave Mænd men en vis Raahed er uadskillelig fra det at være Slagter, det hører med til Professionen. Værre med det at være Journalist: en vis Grad af Uredelighed er uadskillelig fra selv den redeligste Journalist.

Slægtens dybeste Affald fra Gud er betegnet ved »Journalisten«. Det er det ugudelige Forsøg paa at gjøre et Abstractum til den absolute Magt; og Anonymiteten det var Fuldendelsen i Løgnens Triumph.

Dersom jeg var Fader, og jeg havde en Datter, der blev forført: hende vilde jeg ikke fortvivle over; jeg vilde haabe paa Frelse. Men dersom jeg havde en Søn, der blev Journalist og vedblev at være det i 5 Aar, ham vilde jeg opgive. Muligt at jeg i det givne Tilfælde feilede, at just Datteren blev den Fortabte, og Sønnen den Gjenvundne; men i Ideen seer er min Bemærkning rigtig: at tjene Politik ved Hjælp af Dagpresse: det er for meget for et Msk. Hvo turde vel sige sig fri for, at han ikke engang maaskee mange Gange har brugt en lille Løgn: men at bruge den lille Løgn daglig – og paa Tryk, saa man altsaa henvender sig til Tusinder og Tusinder – det er frygteligt. Man gyser for den Raahed, med hvilken en Slagter bruger Kniven: o, men hvad er dette dog et uendeligt Intet mod den rædsomme Letsindighed og Forhærdelse med hvilken en Journalist^a bruger Usandheden.

a henvendende sig, om muligt, til det hele Land,

#

NB14:137

#

For at holde en saadan Aands-Anstrengelse ud som min, behøvede jeg Adspredelse, Adspredelse ved tilfældige Berøringer paa Gader og Streder – thi at omgaaes nogle enkelte Fornemme er ingen egl. Adspredelse: dette er nu gjort mig umuligt; thi kjendt af Alle, der bestandigt næsten vanvittigt kun minde mig om Eet, er Adspredelsen umulig.

Saa var det min Trøst tidligere, at jeg, hvilket Øieblik jeg vilde, kunde trække mig ud paa Landet, leve i idyllisk Stilhed, fjernende Folk lidt ved den Anseelse, jeg havde fra Hovedstaden, og saa glædende mig ved den mig forundte Lethed til at samtale med ethvert Msk. Ogsaa dette er mig negtet. Saaledes marqueret som jeg er det, kan man kun leve i en større Stad, hvor der dog ere Andre, der have Begreb om, hvad Sligt betyder; allerede Borgerclassen i Byen kan man egl. ikke omgaaes, da Sligt for dem betyder noget ganske Andet, men Folk paa Landet veed da hverken ud ell. ind.

Og alt Det er Følgen af at leve i et Land, som intet Land er, men en Kjøbstad.

#

NB14:138

#

Det forfængelige lille danske Folk, der er saa indbildsk af sin Navnkundighed, skulde dog have saa megen Forstand at indsee, at naar Enhver i Generationen vil stræbe at blive elsket og agtet og lønnet ved strax at anbringe sin Smule Evne i Øieblikkets øieblikkelige Tjeneste: saa bliver der et Deficit for den Generation i Historien: Bladskrivere, Pralere paa Conventer og Rigsdage o: s: v: deres Navne ville sandeligen ikke bidrage til at forherlige Nationen. – Og dog er det dette der tenderes til. I den yngre Slægt høiner Intet sig.

NB14:139

#

Christus som Forbilledet udtrykker absolut det, som

naturligviis intet Msk. formaaer: absolut at holde sig til Gud i Alt. Som Følge deraf maatte med ubetinget Nødvendighed hans Liv absolut collidere med Verden, med Mskene, og han blev den meest Forladte og Forhadte og Elendigste. Da lyder saa Spottens Ord: »Han holdt sig til Gud – lad os nu see om Gud har Lyst til ham.« Og Skadefryden i denne Spot er ikke noget særligt for hine Jøder, den er i ethvert Msk. Thi der er en Strid mell. Gud og Msk, og der maa vælges mellem hvem man vil holde med.

I en mindre Grad kan et Msk. opleve det Lignende. Blot nogenlunde at gjøre Alvor af at holde sig til Gud er den visse Vei til at gaae glip af alt det Timelige og Jordiske; thi jo mere man holder sig til Gud, desto mere bestræber man sig blot for at Ens Sag er reen og uegennyttig og Ens Stræben opoffrende – Alt Noget, som bliver Ens Ulykke; da Den, der holder sig til Mskene, veed, at Kunsten bestaaer [i] at sikkre sig jordiske Fordele som man kan dele med Andre.

Saa mærke Mskene nok, at et saadant Mskes Liv dog alligevel er en Magt, og de ynde ham ikke, de hade ham næsten. Og naar saa endeligen en Slags Analogie til Xsti Lidelse kommer: at forlades af Gud, saa jubler Spotten; den tilbeder Nemesis i hvad ham hænder. Da hedder det: han skulde have holdt sig til os; og tidligere heed det: slut Dig til os, det er just Kjerlighed til Gud at elske os, at holde sammen med os i at profitere af Livet.

Enhver, der blot nogenlunde gjør Alvor af at holde sig til Gud, er i een Forstand eo ipso ødslet, om dette end for Troen er det Saligste af Alt; han gaaer Glip af Alt i dette Liv, og bliver saa hadet derfor; skeer dette Sidste er han foruden at være ødslet tillige offret.

Saaledes er det; dog dette maa ikke engang høres; blot En siger dette, vil hans Skjebne blive conform med en saadan Ødslet og Offrets. Det maa ikke høres; thi det forstyrrer Mske[ne]s selvkjerlige Lære om, at holde sammen, at det er at elske Gud.

#

NB14:140

#

Stigende Former af Religieusitet.

A.) Individet forholder sig til Gud, at det maa gaae ham vel her paa Jorden – altsaa ligefrem for i jordisk Forstand at have Fordeel af Guds-Forholdet.

B). Individet forholder sig til Gud for at frelses fra Synd, for at seire over sine Tilbøieligheder, for i ham at finde en naadig Dommer – altsaa dog saaledes, at det bliver aldeles udialektisk, at Individet ene og alene har Gavn af dette Forhold.

C). Der fordres, at Individet skal bekjende, i Ord og i Handling (Selvfornegtelse, Forsagen af endelige Formaal) sin Tro, i hvilken for ham Frelsen er; men Bekjendelsen vil have til Følge, at Individet kommer til at lide, msklig talt, gjør sig selv ulykkelig. Her bliver det Dialektisk med det at have Gavn af Guds Forholdet; i ethvert svagt Øieblik maa det forekomme ham som var [det] Ulykke og Skade, han havde af Guds-Forholdet, da han jo msklig talt, vilde være megen Lidelse qvit ved at lade Bekjendelsen fare, saa vel Bekjendelsens Ord som Bekjendelsens Handling. Men dersom det i noget Øieblik stiller sig saa forkeert for Individet, at det overveiende Indtryk bliver næsten som var det ham, der gjorde Gud en Tjeneste (som havde Gud ikke baade Uendeligt at fordre og som gjorde han ikke uendeligt uden al Sammenligning for Individet, hvad der Intet er mod denne Lidelse) saa er Individet i ethvert saadant Øieblik utaknemlig og staaer Fare for at blive formastelig. Jeg vilde under en saadan Forvirring tilraade, hellere at unddrage sig et Øieblik for Faren og tilstaae sin Utaknemlighed, end at det Frygtelige skulde skee, at blive formastelig ved at vove, at vove i den Indbildning at kunne gjøre Gud en Tjeneste.

Anm. Man sig ikke, at Bekjendelsens Fare kun fandt Sted i Xstus første Tider; ak, det Samme vil endnu vederfares enhver redelig Bekjendelse; men Sagen er, vi ere listige og unddrage os ved allehaande Sandsebedrag den afgjørende Bekjendelse i Ord og Handling.

NB14:141

#

Naar Xstus sammenlignes med Brudgommen, den Troende med Bruden, saa maa erindres, at dette Billedes Første da ikke passer; thi vistnok er det ikke Bruden der vælger Brudgommen, men Brudgommen, der vælger Bruden ved at frie; men han beiler, han er just i det Øieblik inferior: saaledes er det ikke med Xstus. Imidlertid kan dog ogsaa her blive en svag Analogie; thi ligesom det just er Mandens bevidste Overlegenhed, der gjør, at han udtrykker det høfligt mod det svagere Kjønn ved at bøie sig (og derfor er det just, at det vilde være uskjønt, at Pigen, som i Sandhed er den Svagere, beilede, da det vilde blive en reen Tiggen, just fordi hun ikke er styrket ved Sandheden bag ved, at hun er i Sandhed den Stærkere) saaledes er det just ogsaa den uendelige Overlegenheds Kjende i et Første næsten at stille sig selv som Den, der anholder om den Andens Hengivelse; dette er Overlegenhedens Skaansomhed; og Grunden, hvorfor den uendelige Overlegenhed kan gjøre det, er just, fordi den er den uendelige

Overlegenhed.

NB14:142

#

Søndagen mellem Juul og Nytaar, Epistel: Gal: 4, 1-7.

Thema:

Guds Opdragelse eller vor Opdragelse af Gud.

1) først ere vi Trælle under Loven 2) saa blive vi Børn
3) saa Børn der raabe Abba Fader, og Xsti
Medarvinger.

Det er altsaa stigende Frimodighed i Forhold til Gud.
Men det er ikke som i Forholdet mellem Forældre og
Børn, hvor Frimodigheden kommer eftersom Barnet
bliver voksen, her omvendt, man begynder ikke med at
være Barn, men som Træl, og Frimodigheden tiltager
i Forhold til som man mere og mere bliver Barn.

Det er som jeg i en anden Journal har bemærket:
Guds-Forholdets Stigen i Inderlighed betegnes ved, at
det gaaer tilbage for En, man kommer ikke Gud
ligefrem nærmere, tvertimod man opdager dybere og
dybere den uendelige Afstand. Derfor begynder man
ikke med at være Barn, og bliver saa ligefrem
fortroligere alt som man bliver ældre; nei, man bliver
mere og mere Barn.

#

NB14:143

#

Det er en skøn Paralel af Lavater: at som Paulus
maatte have en Pæl i Kjødet, saa Maria et Sværd
gjennem Hjertet; Forskjellen mellem det Mandlige og
det Qvindelige er saa betegnende.

NB14:144

#

Det er da en af disse taabelige Bemærkninger, paa
hvilke man ogsaa strax kjender en Ikke-Psycholog: »at
der gives visse Ting, som man nok kan begribe, at en
Mand kan blive gal over – men andre ikke«; det er et
taabeligt Forsøg paa at forklare in casu Galskab som
var det saa ikke Galskab, siden man saa godt kan
»begribe«, at han blev gal.

Nei, Sagen er: i Forhold til det Vigtigere, det

Ualmindeligere, det Interessantere o: s: v: beskæftiger og interesserer det at dvæle ved at Manden blev gal, det har en Slags novellistisk Interesse, og Ens Deeltagelse er ganske rigtigt Egoisme. I Forhold til det at blive gal over en Ubetydelighed, som det hedder, anderledes; og dog glemmer man her, hvad en Psycholog da strax vilde betænke, at just det har vel som en Reflexion hørt med til at constituere Galskaben, saa Manden gik fra Forstanden, blev rasende over »at en saadan Ubetydelighed skulde have den Magt over ham, at Andre skulde troe, at en saadan Ubetydelighed havde den Magt over ham« o: D:

Men i Forhold til hele denne Side af Psychiatrien gjælder det saa dybt: det at være Lægen er selv at ville lide; Den, som ikke har denne ydmyge Hengivelse, Taalmod, Kjerlighed til at ville udholde den Lidelse, tjenende (som Tjener, som den Ringere, i Tjeners Skikkelse) at sætte sig ind i den Anden: han helbreder Ingen og er Lægen villig til paa den Maade at ville lide mere end den Syge, saa helbreder han Mange.

NB14:145

#

Stemning. (Digterisk).

O, een Gang lykkeligere Tid, da »Jesu Navn« havde heel Pathos, da det endnu ikke var misbrugt af Skinhellighed og Tankeløshed, end mindre ved den idelige Misbrug forjadsket til at være slet Ingenting; da var det saligt at bekjende, at man ganske tilhørte dette Navn. Men nu, nu da i Sandhed Inderlighedens Pathos næsten vilde være at fortie det, at indrette sit Liv saa nøiagtigt som muligt efter Xstds Forskrift, lide om muligt, hvad en Xsten leed, og dog aldrig nævne Xsti Navn, bevarende det som sit Hjertes Hemmelighed. Saaledes er det næsten som havde ogsaa her Alt vendt sig om, saa den sande Xsten maatte føle sig forpligtet til at fortie dette væmmeligt misbrugte Navn, dette ham dyrebareste Navn, for da at leve i Inderlighedens Samfund med Ham.

O een Gang lykkeligere Tid, da Fjenderne dog ikke forlangte at være Xstne, medens nu den sande Xsten afsindigt vilde blive ihjelslagen – af Xstne, og fordi – han ikke er Xsten. O, trøsteligt for hine Martyrer at endnu i Dødens Øieblik, dem til salig Trøst og Beroligelse, forkyndtes dem deres Skyld: at de^a vare Xstne – hvad Saligere kunde de ønske at høre; men Afsindighed og afsindig Frygt og Bæven, at Dommen over den christelig[e] Martyr skal lyde som den eneste ham ængstende Anklage: Du ihjelslaaes, fordi Du ikke er Xsten!

a bleve ihjelslagne, fordi de

NB14:146

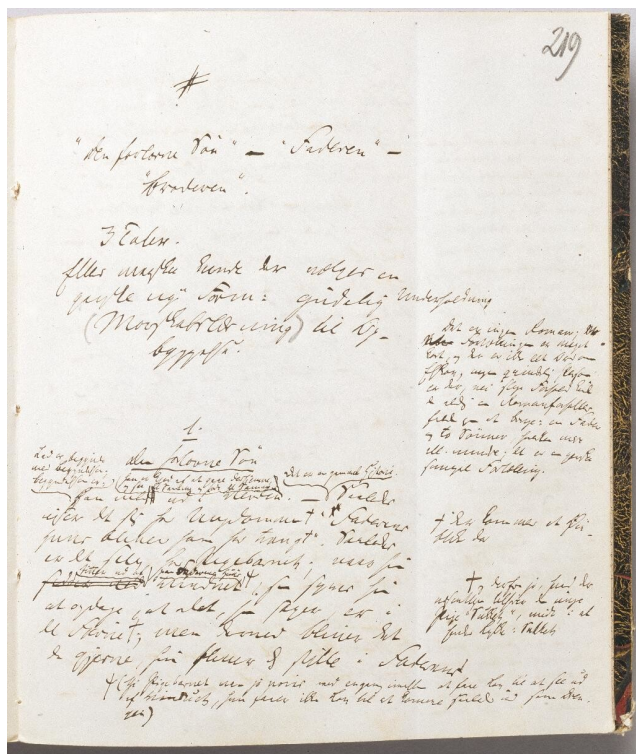
#

Man misforstaaer Differentsten i den nyeste Philosophie (naar Trendlenburg rigtigt gjør opmærksom paa at man bør begynde med κλησις) som var Spørgsmaalet blot om man skulde begynde med Væren eller med Vorden. Nei, Spørgsmaalet om Vorden, om Bevægelsen, kommer igjen paa ethvert Punkt; saasnart man ikke begynder med at forudsætte κλησις, kommer man ikke af Stedet med Seyn; og tillyver man sig saa alligevel Bevægelsen, saa kan man igjen paa ethvert Punkt standse den, fordi der allerede til at komme bort fra det første Sted hørte κλησις.

#

NB14:147

#

13. Journalen NB14, s. 219, NB14:147 med tilføjelser, bl.a. NB14:147.c nederst på siden »Den forlorne Søn« - »Faderen« - »Broderen«.

3 Taler.

Eller maaskee kunde der vælges en ganske ny Form: gudelig Underholdning [a] (Morskabslæsning) til

[a] Det er ingen Roman; Fortællingen er meget kort, og der er ikke eet Ord om Elskov, ingen qvindelig Person er der, nei slige Forhold kunde

Opbyggelse.

da aldrig en Romanforfatter falde paa at bruge: en Fader og to Sønner, hverken mere ell. mindre; det er en ganske simpel Fortælling.

1.

Den forlorne Søn

Lad os begynde med Begyndelsen; Begyndelsen er: han vil ud i Verden han er kjed af at gaae derhjemme, og see det Samme og høre det Samme. – Det er en gammel Historie. Saaledes viser det sig for Ungdommen^b »Faderens Huus bliver ham for trangt«. Saaledes er det selv for Pigebarnet; naar hun titter ud af Vinduet paa Faderens Huus^c, saa synes hun at opdage, at Det, hun søger, er i det Fjerne^d; men derved bliver det da gjerne, hun bliver dog stille i Faderens Huus, og Længselen kun en stille Inderlighed, en Rigdom for hele hendes Liv.

b der kommer et Øieblik da

c (thi Pigebarnet maa jo nøies med engang imellem at faae Lov til at see ud af Vinduet, hun faaer ikke Lov til at komme saaledes ud som Drengen)

d og derfra jo, hvad der væsentligen tilhører den unge Pige »Sukket«, midt i al hendes Lykke: Sukket

Men Sønnen maa ud, afsted.

^enu gjennemgaaes Fortællingen.

e Efterat have modtaget – ja, det var vel muligt at gjøre ham hans Ret stridende, men derom kunde vi tale et andet Sted, og da Faderen, som dog var den Nærmeste dertil, ingen Indsigelse gjør, saa ville vi heller ikke – altsaa efterat have modtaget »sin« Andeel af – Faderens Gods reiser han udenlands. Hvis han forulykkes i Verden, han skal i ethvert Fald ikke kunne sige, at det var fordi Faderen karrigt og strengt stod hans Udvikling i Veien, og negtede ham Penge til en Udenlandsreise. Altsaa han reiser. Det er ingen Roman, det mærker man strax, Fortællingen haster altfor stærkt til Katastrophen. Jeg bruger dette fremmede Ord her vistnok paa rette Sted; thi Omvæltelse er her virkelig i den Fortælling. Han reiser – og i samme Øieblik ankommer ikke blot han og Fortællingen til hiint fremmede Land, nei i samme Øieblik er vi ved Enden af Historien, idetmindste sammes første Deel. Man kunde let vise, at denne næsten paafaldende Korthed, kan have en dybere Betydning; thi i jo kortere Tid en Ødeland bliver færdig med Alt, hvad han eier, desto større Ødeland er han jo, og forsaavidt er det en Selvmodsigtelse at udstrække Fortællingen om den største Ødelands Ødselheder gennem flere Bind. Dog vi ville i Forhold til saadanne Bemærkninger ogsaa beflitte os paa Korthed.

Var han blevet i Faderens Nærhed, havde han vel ikke sat saa meget overstyr. Saaledes var det hans Ulykke, at han reiste saa langt bort – men dog maaskee igjen hans Frelse, thi Faderen var ham ikke saa nær, at det ikke ret kunde blive Alvor med Skolen, han havde at gjennemgaae.

I Almdl. forstaae Fædre ikke det, og havde ikke Høimod nok til at sende Sønnen afsted, ell. til at forstaae, han skal afsted: og saa bliver det hverken til

det Ene ell. til det Andet.

Den forlorne Søns Selskab var fra Først til Sidst slet – han satte sine Penge til paa Skjøger – og han endte med at vogte Sviin: Selskabet er saa omtrent eens.

Det er en Misforstaaelse først at ansee ham for den forlorne Søn, da han havde sat Pengene overstyr, han var det nok saa meget, da han ødslede paa Skjøger.

»Han gik i sig selv« see nu er Udenlandsreisen forbi, den ender egl. ikke dermed, at han kommer hjem, men dermed, at han gaaer i sig selv. Og fra nu af ville vi begynde at tale i en anden Tone om den forlorne Søn.

2

Faderen

I Almdl. pleier man ganske at fæste Opmærksomheden paa den forlorne Søn, og næsten at glemme Faderen.

Men det er ubilligt; thi denne Fader det var sandelig en meget mærkelig Mand.

Vil Du nøiagtigt vide, hvori det mærkelige er, saa skal jeg sige Dig det, og læg saa vel Mærke dertil. Det Mærkelige er: at just da han fik en forlorn Søn – da blev han ret for Alvor Fader. De andre Fædre de ville nok være Fader, naar det er et velartet Barn – men naar det er den forlorne Søn, saa siger Faderen: jeg vil ikke være hans Fader længere, lad ham seile i sin Søe. Til den forlorne Søn vil man ikke være Fader – men denne Fader, denne mærkelige Mand, han vilde just være Fader til den forlorne Søn, det er næsten som brød han sig ikke saa meget om at være Fader til den forlorne Søns Broder, det velartede Barn. Var det ikke mærkeligt? O, dersom nogensinde en Fortæller af Eventyr, har haft Lov til at ende sin Fortælling saaledes: var det ikke mærkeligt, saa har jeg Ret i at ende denne Udgang saaledes. Den forlorne Søn forekommer ofte i Virkeligheden; men Gud veed, hvor mange Gange der i Virkeligheden forekommer en saadan Fader, om han ikke egl. hører hjemme i Eventyret og i – Evangeliet? Og hvorfor i Evangeliet? Fordi den Fader, der tales om, egl. er Gud i Himlene.

Dog lad os begynde forfra, for at agte paa denne kjerlige Fader og lære ham at kjende.

Sønnen vil ud i Verden, finder Faderens Huus for trangt. I en vis Forstand var det dog maaskee utaknemligt mod Faderen; men der høres ikke eet Ord. Tværtimod Faderen har vel kjerligt saa ganske

sat sig ind i Sønnen, at han har aldeles ikke tænkt paa sig selv.

Saa fordrer Sønnen at Faderen skal dele Godset med ham. Hvor uretfærdigt, Sønnen har jo ikke det Mindste at fordre! Hvor utaknemligt, det er jo næsten at sige til Faderen: i Grunden vilde jeg ønske at Du var død. Og dersom det kunde glæde Sønnen og i Sandhed være til Gavn for ham, saa vilde den kjerlige Fader gjerne ogsaa have ønsket sig død.

Saa deler han Godset med ham. Sjældent vel allerede, om en Fader var saaledes villig; men hvis saa, saa var vel Afskeden blevet derefter. Men denne Fader kan finde sig i Alt og dog vedblive at være Fader; Faderligheden hænger ikke løst om ham som en Titel: Sønnen vil bort – han er Faderen; Sønnen vil, at han skal dele Godset med ham: han er Faderen; Sønnen reiser – han er Faderen; Alt er tabt, Sønnen forloret – han er Faderen. Ja dersom Du for at Noget skal fængsle Dig fordrer Afvexling – saa lad os lige saa godt strax bryde af; thi saa er denne Fader det kjedsommeligste Msk. paa Jorden, og kan jeg blot sige til Din Trøst, en saadan Fader forekommer yderst sjældent i Virkeligheden.

Nu gennemgaaes Alt Stykke for Stykke.

3

»Broderen.«

Man pleier udenvidere at fremstille denne som den Haardhjertede, at gyse tilbage for hans Haardhjertethed, føle sig selv bedre. See det skal man dog være forsigtig med, hvis man ell. vil selv have Gavn af Evangeliet; og man skal især være forsigtig med at gjøre det udenvidere.

Han har, msklig talt, Ret, derom er ikke eet Ord at sige; der er ingen Overdrivelse i hans Misfornøielse, den holder sig inden sømmelige Grændser; og Ret har han, msklig talt. Lad os derfor blot ikke om Søndagen benytte Evangeliet til at bilde os ind, at vi ere ganske anderledes Folk end denne Broder. Ja, der er jo een Grund til hans Misfornøielse, som man ikke strax seer; thi han var jo dog en god Søn, har vel ogsaa elsket sin Fader og har meent at fortjene at elskes mere af sin Fader; saa det endda ikke er fordi han er vred paa Broderen, men fordi Broderen, og en saadan Broder, paa hans Bekostning skal foretrækkes, da jo Faderens Glæde næsten naaer en saadan Høide, som havde han kun een Søn, den forlorne, som var den Anden den Forskudte, som sagde Faderen, (omvendt af andre Fædre, der ikke ville være den forlorne Søns Fader) jeg vil ikke være den retfærdige Søns Fader. Og Eet vil jeg her erindre, at man ofte seer baade i det mindre og i det Større Exempler paa: at det

f Det man maa see paa hos den forlorne Søn er at det er en virkelig Omvendelse.

uartige Barn bliver begunstiget, at man strax takker til, naar det uartige Barn engang er en lille Smule artig, saa det Fordeelagtigste baade i Familielivet og i det større Liv i Staten næsten er at være det uartige Barn.^f

Min Indvending mod denne Broder er egl. denne: da han nu seer, at det glæder Faderen saa ubeskriveligt, saa skulde han af Kjerlighed til Faderen gaaet ind i hans Idee.

Forøvrigt seer man nu her et Exempel paa Forskjel mell: Fader-Kjerlighed og Broderkjerlighed. Udføres.

Derpaa gjennemgaaes Alt, hvad der er opbevaret om denne Broder.

Saa benyttes maaskee den Parabel om de to Brødre, af hvilke den ene sagde: ja, og gjorde det ikke, den Anden sagde: nei, og gjorde Faderens Villie.

#

NB14:148

#

Christendommens Askese.

[a] Xstdommens Askese.

Saa mener man da lykkelig og vel at have bortforklaret al Askese af Xstd, og viist hvor fjern Xstd er fra Sligt, naar man har viist det Daarlige i Kloster-Hudflettelserne o: s: v:.

Men bie dog lidt! Det bliver dog nok altid tilbage, det der er Paradigmet: naar man er Kongers Herre, saa at iføre sig en ringe Tjeners Skikkelse, ikke at have Det, hvortil man kan hælde sit Hoved, den Selvfornegtelse som Xstd fordrer illustreret ved dette Forbillede: men det er dog vel Askese, og noget Andet end det at blive i Verden (i Modsætning til Klosterets Udflugt af Verden) for at æres og ansees og nyde Livet. Kort hvor har man dog fundet den Sætning, som nu er orthodox Xstd (thi den har paa sin Viis baade Mynster og Grundtvig) at Xstd. er Livsnydelse. Thi som jeg i en anden Journal har viist: vistnok har Den Ret mod Eremitens Flygten af Verden, Den, der bliver i Verden for at lide for Sandhed, men dog nok neppe har Den Ret mod ham, Den, der klinkende og decoreret bliver i Verden for efter ganske almdl. msklig Talebrug at fryde sig [ved] Livet. Og lad os ikke bedrage hinanden; Enhver veed godt hvad der forstaaes ved at ville nyde Livet; at en Saadan alligevel kan være

14. Journalen NB14, s. 230. Den sidste optegnelse, NB14:150, er som følge af pladsmangel videreført i marginen og under hovedspalten

Det er dog et sandt og et betegnende Ord, hvad jeg oftere har sagt R. Nielsen: »Det er en uendelig Forskjel, om En gaaer hen paa en Auction med den Hensigt at ville byde 100rd, og begynder med at byde 5rd, og ender med virkelig at give 100rd – eller om En, idet han træder ind [i] Auctions-Salen øieblikkeligt byder: 100rd – især er det en uendelig Forskjel i Aandens Forhold, hvor Prisen altid er Kjøbmandskabet, eller Prisen er Varen, er det Kjøbte.«

NB14:150

#

*Det, der forvirrer hele Læren om »Væsenet« i Logiken er at man ikke paaagter, at man bestandig opererer med »Begrebet« Existents. Men Begrebet Existents er en Idealitet, og Vanskeligheden er just om Existents gaaer op i Begreb. Saa kan Spinoza have Ret: *essentia involvit existentiam* nemlig Begrebs-Existents ∴ Idealitets Existents. Men Kant har fra en anden Side Ret i, at ved »Existents kommer der ingen ny Indholdsbestemmelse til et Begreb.« K. tænker aabenbart redelig paa Existents som ikke gaaende op i Begrebet, empirisk Existents. Overalt i Idealitetens Forhold gjælder det at *essentia* er *existentia* – hvis det ellers gjælder, at bruge det^a

a Begreb *existentia* der. Den leibniziske Sætning: naar Gud er mulig er han nødvendig, er ganske rigtig. Der kommer Intet til et Begreb enten det har Existents ell. ikke; det er aldeles ligegyldigt derved; det har jo Existents ∴ Begrebs-Existents, ideal Existents. Men Existents svarer til det Enkelte, den Enkelte, hvad jo allerede Aristoteles lærer, ligger udenfor ell. dog ikke gaaer op i Begrebet. For et enkelt Dyr, en enkelt Plante, et enkelt Msk er Existents (at være – ell. ikke være) noget meget Afgjørende; et enkelt Msk. har jo dog vel ikke Begrebs-Existents. Just den Maade, paa hvilken den nyere Philosophie taler om Existens, viser, at den ikke troer paa den Enkeltes Udødelighed; den troer overhovedet ikke, den begriber blot »Begrebernes« Evighed.